

1. MOSEBOK



GENESIS - "I BEGYNNELSEN..."

EN STRUKTUR AV 1. MOSEBOK

0	1,1 - 2,3	Prolog: Gud skaper himmelen og jorden	Gud og verden
1	2,4 - 4,26	Historien om himmelen og jorden	
2	5,1 - 6,8	Boken om Adams slektshistorie	
3	6,9 - 9,29	Noahs slektshistorie	
4	10,1 - 11,9	Noahs sønners slektshistorie	
5	11,10 -26	Sems slektshistorie	
6	11,27 - 25,11	Tarahs slektshistorie (og historien om Abraham)	Gud og Abrahams familie
7	25,12-18	Ismaels slektshistorie	
8	25,19 - 35,29	Isaks slektshistorie (og historiene om Jakob og Esau)	
9	36,1 - 37,1	Esaus slektshistorie (x2)	
10	37,2 - 50,26	Jakobs slektshistorie	

2 DELER

1. Kap 1-11: Gud og verden

1. Hvorfor måtte Abraham utvelges
2. Hvilken Gud gjorde dette?
3. Hvordan passer Abraham inn i verdenshistorien?

2. Kap 12-50: Gud og Abrahams familie

- Kap 12-25: Abraham
- Kap 25-28: Isak
- Kap 28-36: Jakob
- Kap 37-50: Josef

12,1-3:

Herren sa til Abram: «Dra bort fra landet ditt og fra slekten din og fra farshuset ditt til det landet som jeg skal vise deg! Jeg vil gjøre deg til et stort folk. Jeg vil velsigne deg og gjøre navnet ditt stort. Du skal bli til velsignelse. Jeg vil velsigne dem som velsigner deg, men den som forbanner deg, skal jeg forbanne. I deg skal alle slekter på jorden velsignes.»

HVEM ER FORFATTEREN AV MOSEBØKENE?



HVEM ER FORFATTEREN?

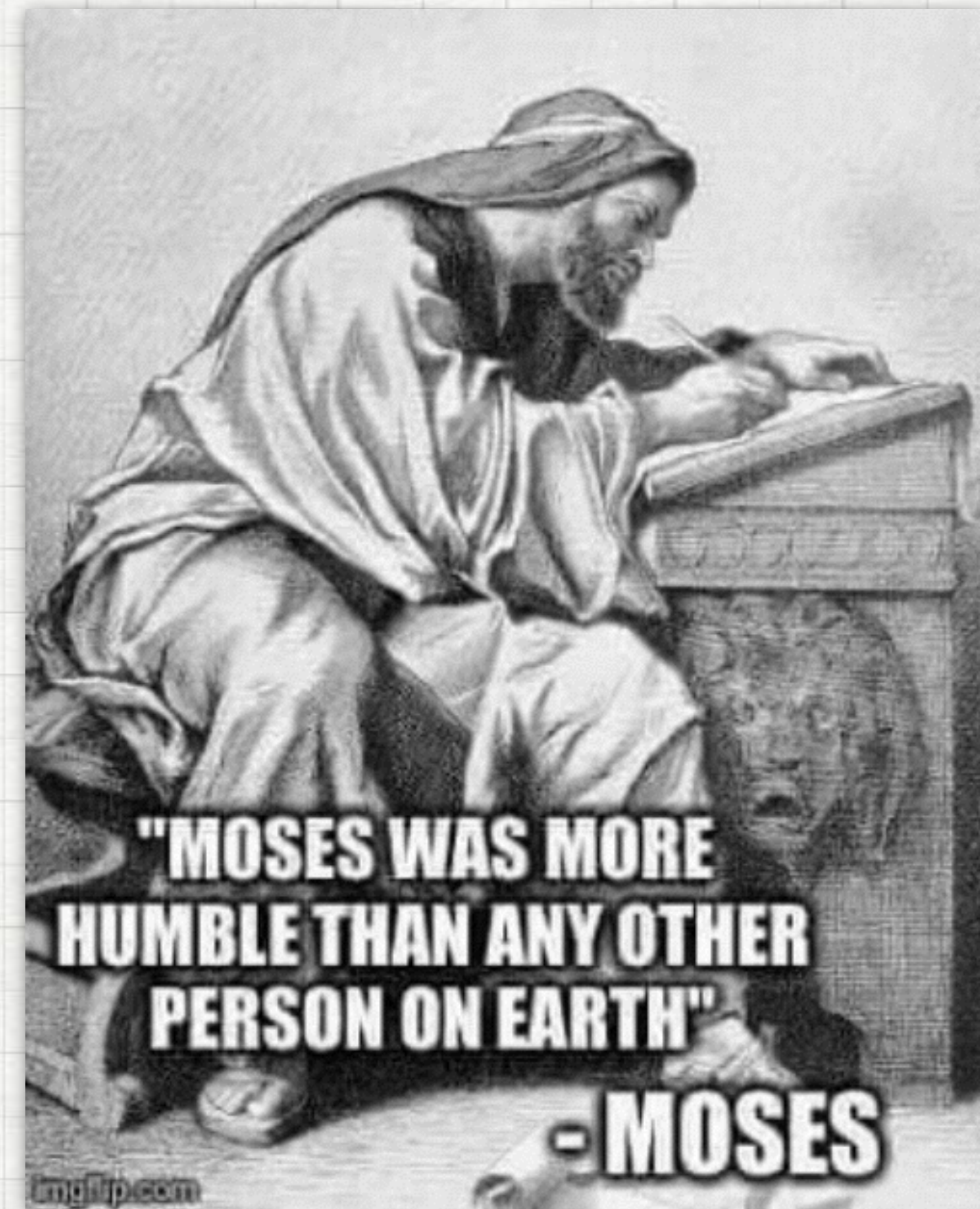
MOSES?

- Ingen spor i 1 Mosebok, men Mosebøkene har alltid vært en enhet.
- *Siden sa Herren til Moses: "Skriv dette ned i en bokrull som et minne, og les det opp for Josva. (2 Mos. 17:14)*
- *Så skrev Moses ned alle ordene fra Herren. (2 Mos. 24:4)*
- *Herren sa til Moses: "Skriv ned disse ordene, for på grunnlag av disse ordene slutter jeg en pakt med deg og Israel." (2 Mos. 34:27)*
- Også 4 Mos. 1:2, 5 Mos. 31:9, 5 Mos. 31:22.
- *Hadde dere trodd Moses, hadde dere også trodd meg. For det er meg han har skrevet om. (Joh 5:46)*
- *Og han begynte å utlegge for dem det som står om ham i alle skriftene, helt fra Moses av og hos alle profetene. (Luk. 24:27)*

MOSES?

MEN:

- *Men Moses var en svært ydmyk mann, mer ydmyk enn noe annet menneske på jorden. (4 Mos. 12:3)*
- *På Herrens ord skrev Moses ned stedene de dro ut fra på dagsmarsjene sine. Og dette er dagsmarsjene, regnet fra de stedene de dro fra... (4 Mos. 33:2)*
- *Så døde Moses, Herrens tjener, der i Moabs land, slik Herren hadde sagt. Han gravla ham nede i dalen i Moab, rett imot Bet-Peor. Men til denne dag har ingen visst hvor graven er. (5 Mos. 34:5-6)*



HVEM ER FORFATTEREN?

EN HELT ANNEN MYE SENERE?





- *Så ble det strid mellom dem som gjette buskapen til Abram, og dem som gjette buskapen til Lot. Den gangen bodde kanaaneerne og perisittene i landet. (1 Mos. 13:7)*
- *Da Abram fikk høre at slektningen hans var tatt til fange, mønstret han sine våpenføre menn, 318 menn født i hans hus, og satte etter helt til Dan. (1 Mos. 14:14)*
 - Byen Lajisj blir ikke kalt Dan før i Dom 18:29
- *Dette er de kongene som hersket i Edom før det var noen konge over Israel. (1 Mos. 36:31)*

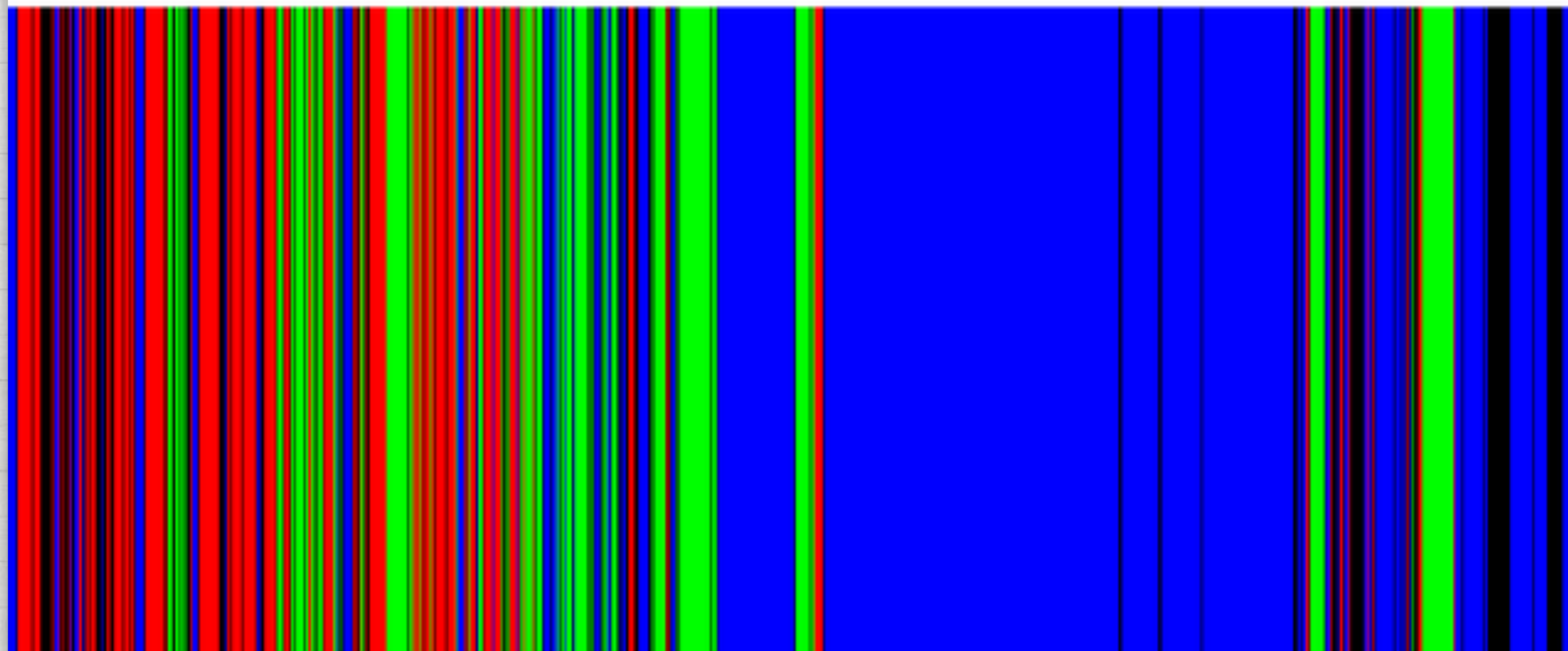
HVEM ER FORFATTEREN?

- Tradisjonelt: Moses er hovedforfatteren, men noen detaljer og avsnitt har blitt lagt til senere, kanskje i eksilet på 500-tallet.
- Eventuelt: Tekstene er skrevet av Moses og andre, men tekstene har blitt redigert av en eller flere senere.
- "Firekildehypotesen" (JEPT) dominerte på 1800- og 1900-tallet, men har vært på vei ut en stund. Det ser ikke ut til å være så enkelt og "vitenskapelig" som denne hypotesen antyder, og den er i overmåte kritisk til tekstene.
- Uansett hvem forfatteren var og hvor mange kilder han brukte, var han mer interessert i å fortelle oss om Gud enn å gi oss hint om sin egen identitet. Og vi kan uansett gjøre som Jesus og se på tekstene som Guds Ord.

"FIRE-KILDE-HYPOTHESEN"

(THE DOCUMENTARY HYPOTHESIS)

Yahwist (J)   *Priestly (P)*
Elohist (E)   *Redactor (R)*



Genesis

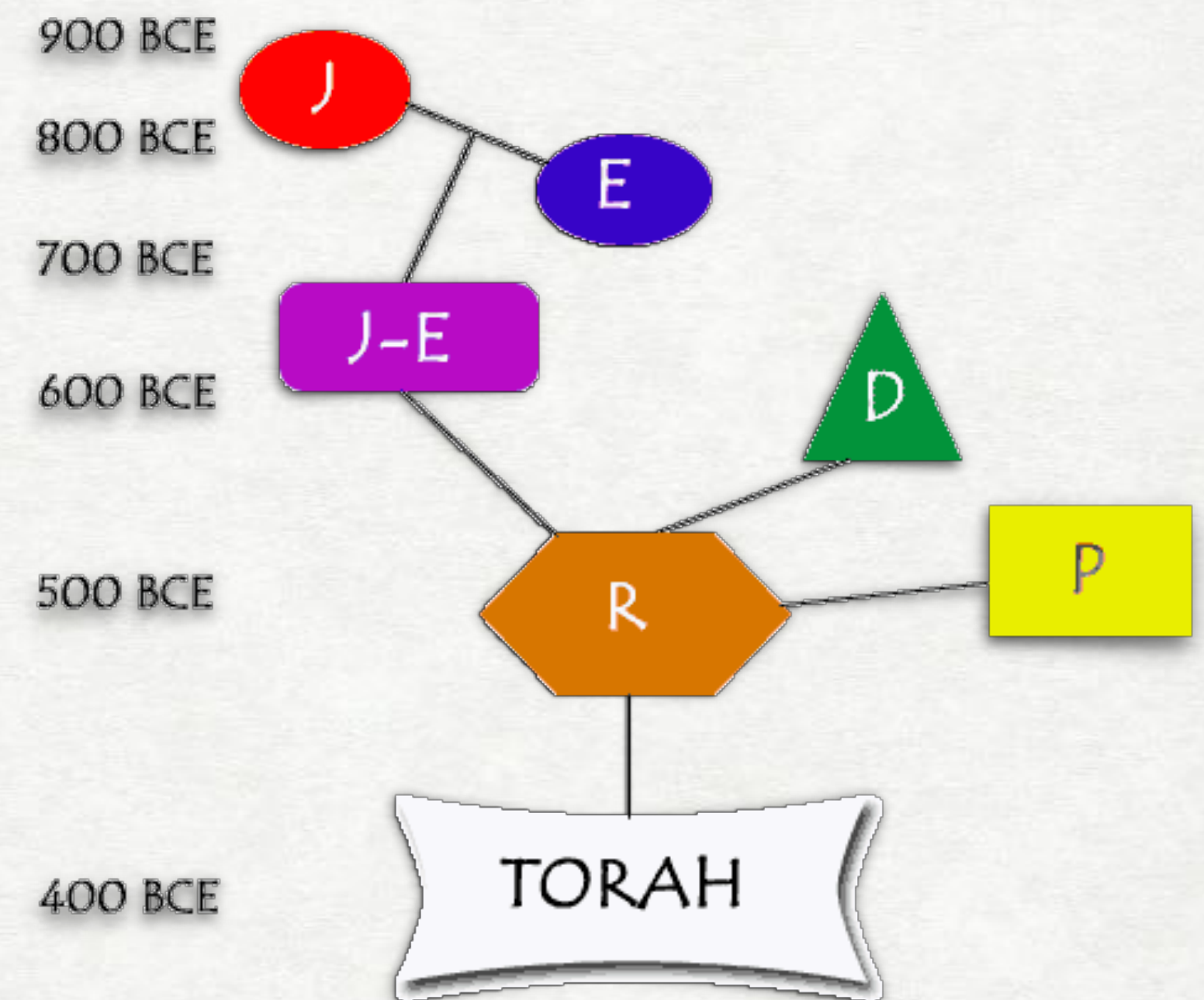
Exodus

Leviticus

Numbers

HVEM ER FORFATTEREN?

- Tradisjonelt: Moses er hovedforfatteren, men noen detaljer og avsnitt har blitt lagt til senere, kanskje i eksilet på 500-tallet.
- Eventuelt: Tekstene er skrevet av Moses og andre, men tekstene har blitt redigert av en eller flere senere.
- "Firekildehypotesen" (JEPR) dominerte på 1800- og 1900-tallet, men har vært på vei ut en stund. Det ser ikke ut til å være så enkelt og "vitenskapelig" som denne hypotesen antyder, og den er i overmåte kritisk til tekstene.
- Uansett hvem forfatteren var og hvor mange kilder han brukte, var han mer interessert i å fortelle oss om Gud enn å gi oss hint om sin egen identitet. Og vi kan uansett gjøre som Jesus og se på tekstene som Guds Ord.



GUD VELSIGNER...

31 GANGER

- Et nøkkelord i boka : Totalt 87 ganger.
- Gud velsigner hele veien, også når menneskene har syndet eller tabbet seg ut. Han er virkelig innstilt på å velsigne.



1. MOSEBOK 1-11

“

No matter what you say (or write) about the early chapters of Genesis, you are in a lot of trouble with a lot of people.

”

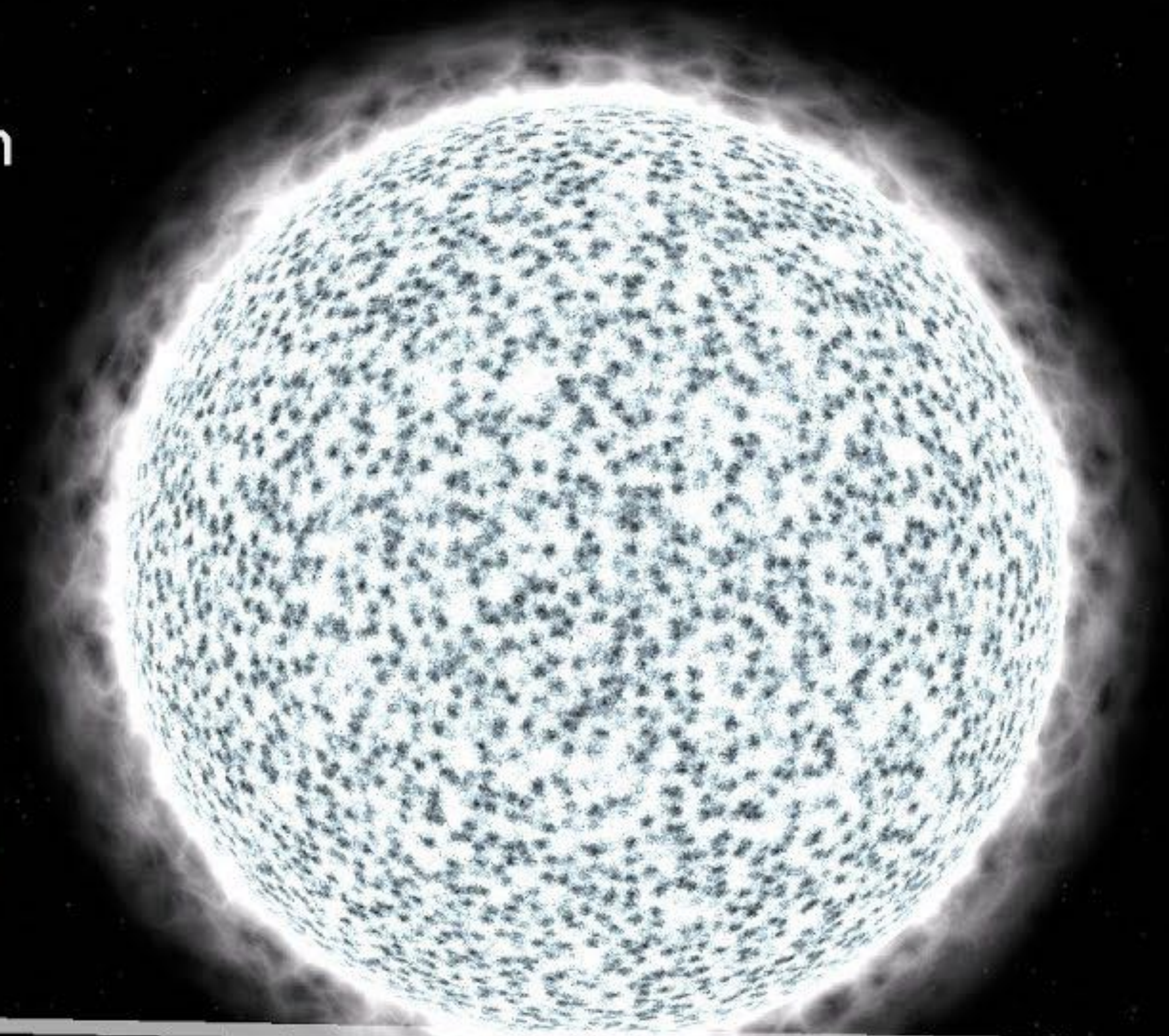
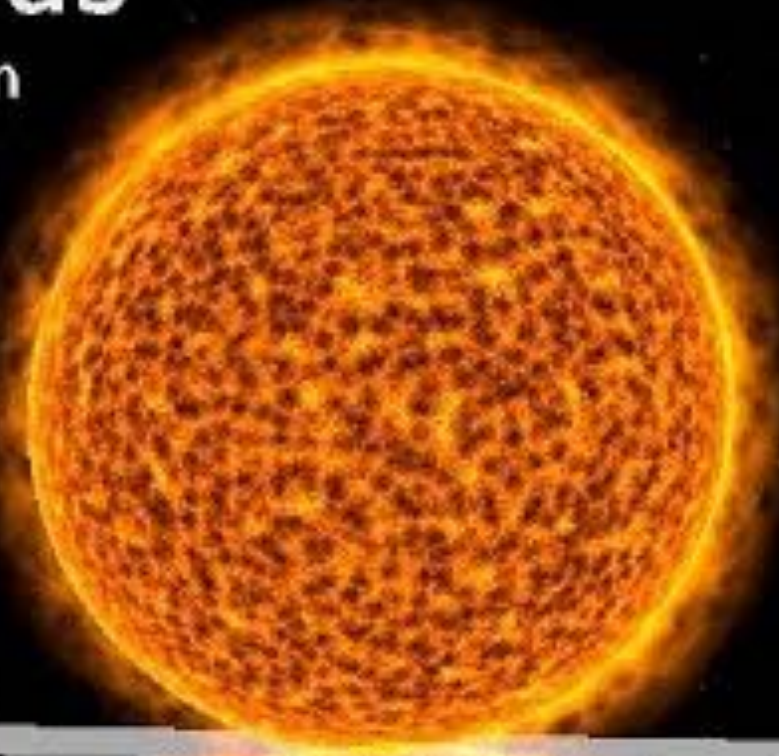
— *Richard Averback*

Rigel

97 000 000 km

Arcturus

36 000 000 km





JEG BETYR
NOE!



BRØLTE STØV-
FNUGGET.



10-14 © 1993 Watterson/Dist. by Universal Press Syndicate

WATTEBON

DEL 1: KAP 1-11

SJANGER?

TEOLOGISK HISTORIE

M/BILLEDSPRÅK FRA DATIDENS TEMAER?

Table 34. The Four "Primeval Protohistories"

Sumerian King List	Atrahasis Epic	Eridu Genesis	Genesis 1-11
1. Creation assumed; kingship came down from heaven	1. Creation assumed; gods create humans to do their work	1. Creation; cities are instituted	1. Creation (1-2)
2. Series of eight kings in five cities	2. Noisy humans alienate deities	2. [Alienation]	2. Alienation (3), genealogies (4-5)
3. The flood	3. The flood; ark	3. The flood; ark	3. Flood; ark (6-9)
4. Kingship again; dynasties follow to 5. "Modern times"	4. New start (5. Modern times, implied)	4. New start (5. Modern times, implied)	4. New start; then genealogies, down to 5. "Modern times"

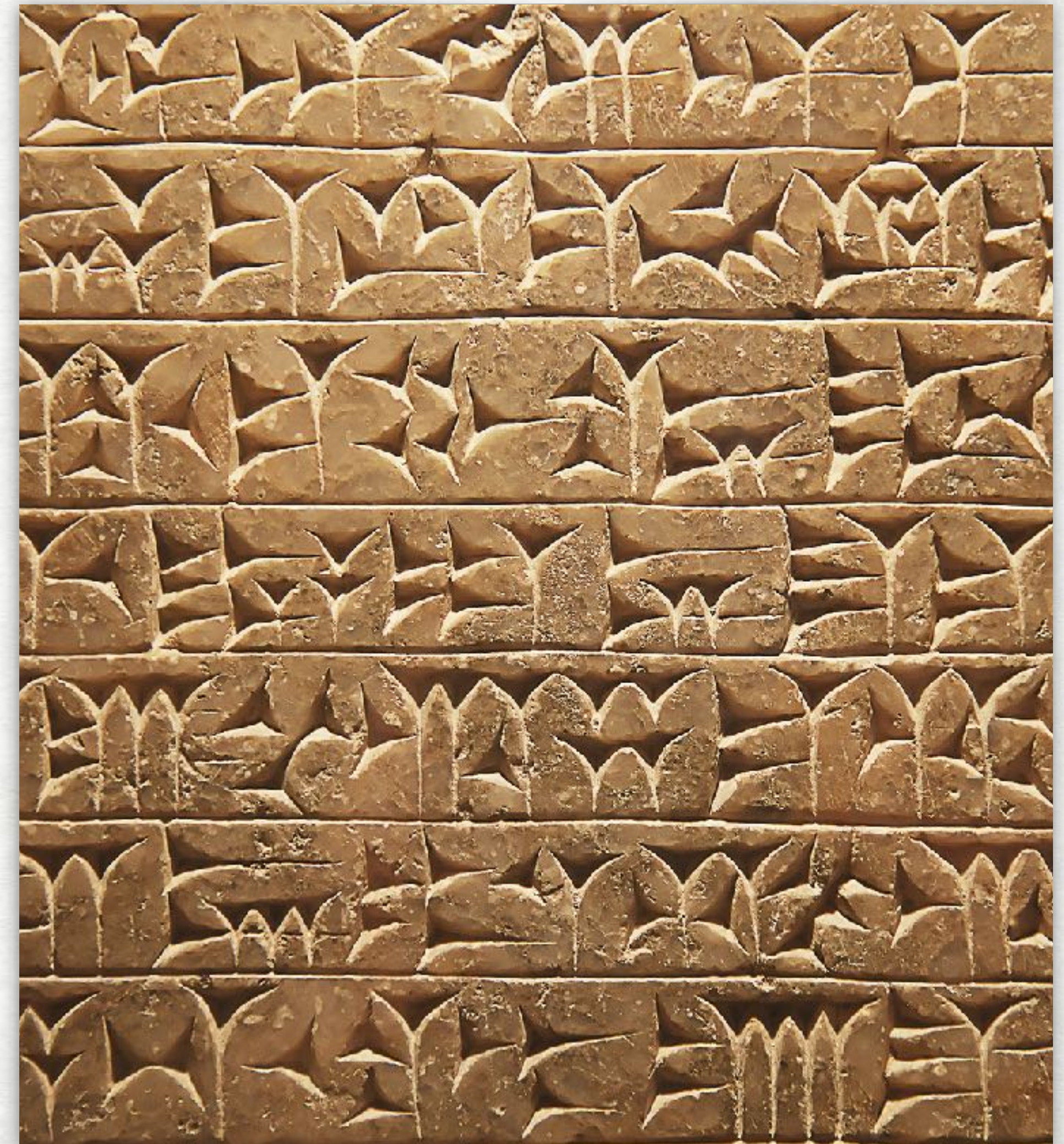
("Modern times" = about beginning of second millennium)

Sumer		Genesis	
Kings	Sages	Main Line	Skill Men
<i>Creation</i>	<i>[Creation]</i>	<i>Creation</i>	<i>Creation</i>
1. Alulim (at Eridu) 2. Alalgar (Eridu) 3. Enmenluanna (Bad-Tibira) 4. Enmengalanna 5. Dumuzi 6. Enmenduranki (Sippar) 7. Ensipazianna (Larak) 8. Ubartutu/Ziusudra (Shuruppak)	1. Adapa, "Oannes" 2. U'anduga 3. Enmeduga 4. Enmegalaamma 5. An-Enlil-da 6. Utu-abzu 7. Enmebuluga	1. Adam 2. Seth 3. Enosh 4. Kenan 5. Mahalalel 6. Jared 7. Enoch II 8. Methuselah 9. Lamech II 10. Noah	1. Adam 2. Cain 3. Enoch I 4. Irad 5. Mehujael 6. Methushael 7. Lamech I 8. Jabal, Jubal & co.
<i>Flood</i>	<i>Flood</i>	<i>Flood</i>	<i>Flood</i>

ARGUMENTER FOR EN TIDLIG DATERING

EGYPTOLOG KENNETH KITCHEN

- Strukturen av kap 1-11 er karakteristisk før 1600 f.Kr.
- En storflom nevnes i skrifter fra 18.-17. årh. f.Kr.
- Hvordan språk oppstod (kap 11) nevnes også i et sumerisk skrift fra 19.-18. årh f.Kr. om en konge som levde ca 2600 f.Kr.
- Kileskriften spredte seg fra Mesopotamia til Hebron senest på 1600-tallet f.Kr. Fortellinger fulgte etter.
- *Kanskje går struktur og hovedinnhold tilbake til Abrahams tid og kom fra Mesopotamia. En skriftlig hebraisk versjon kan ha kommet senere [f.eks. ved Moses på 1400-tallet f.Kr.].*



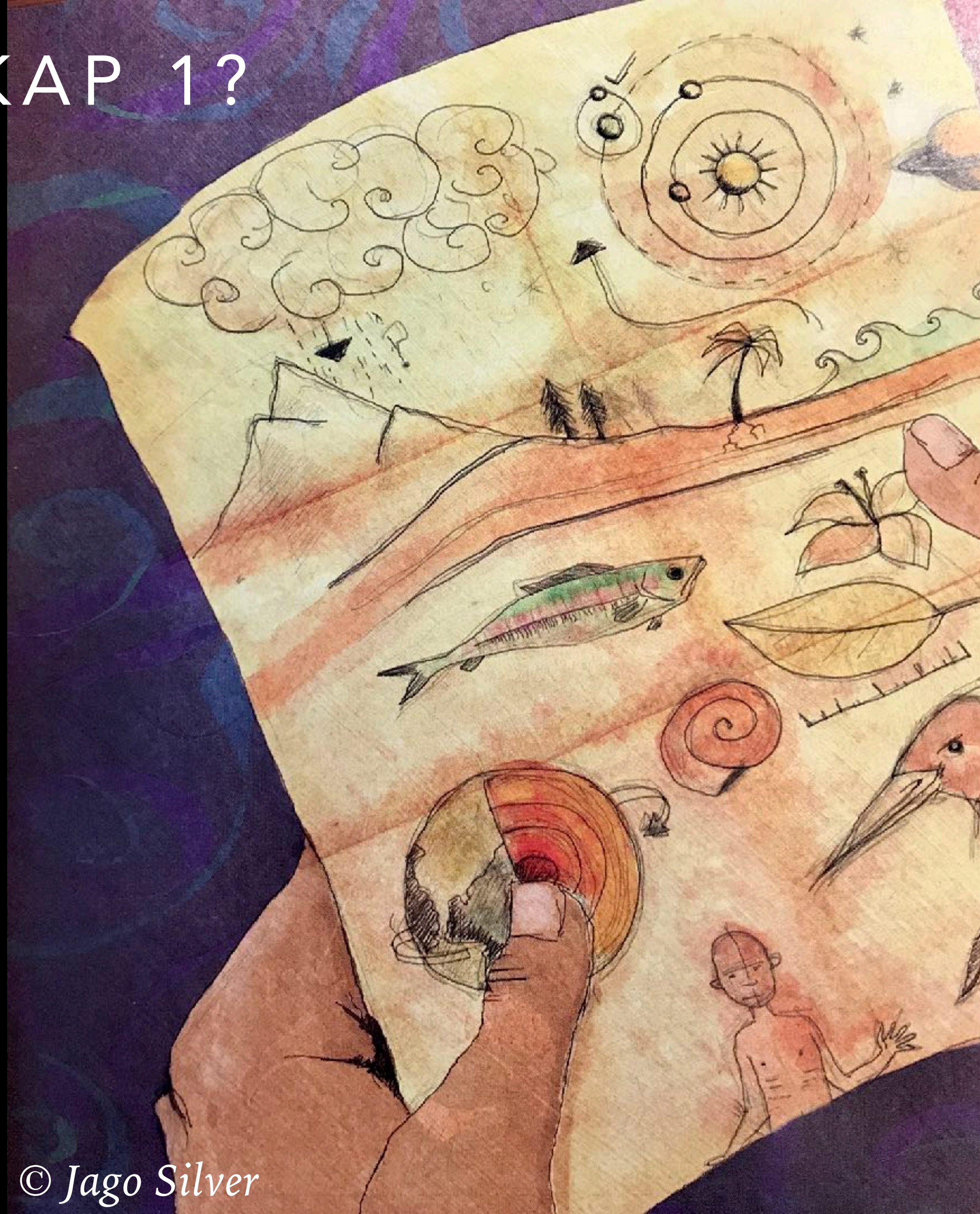
KAPITTEL 1

PROLOG (1:1 - 2:3)



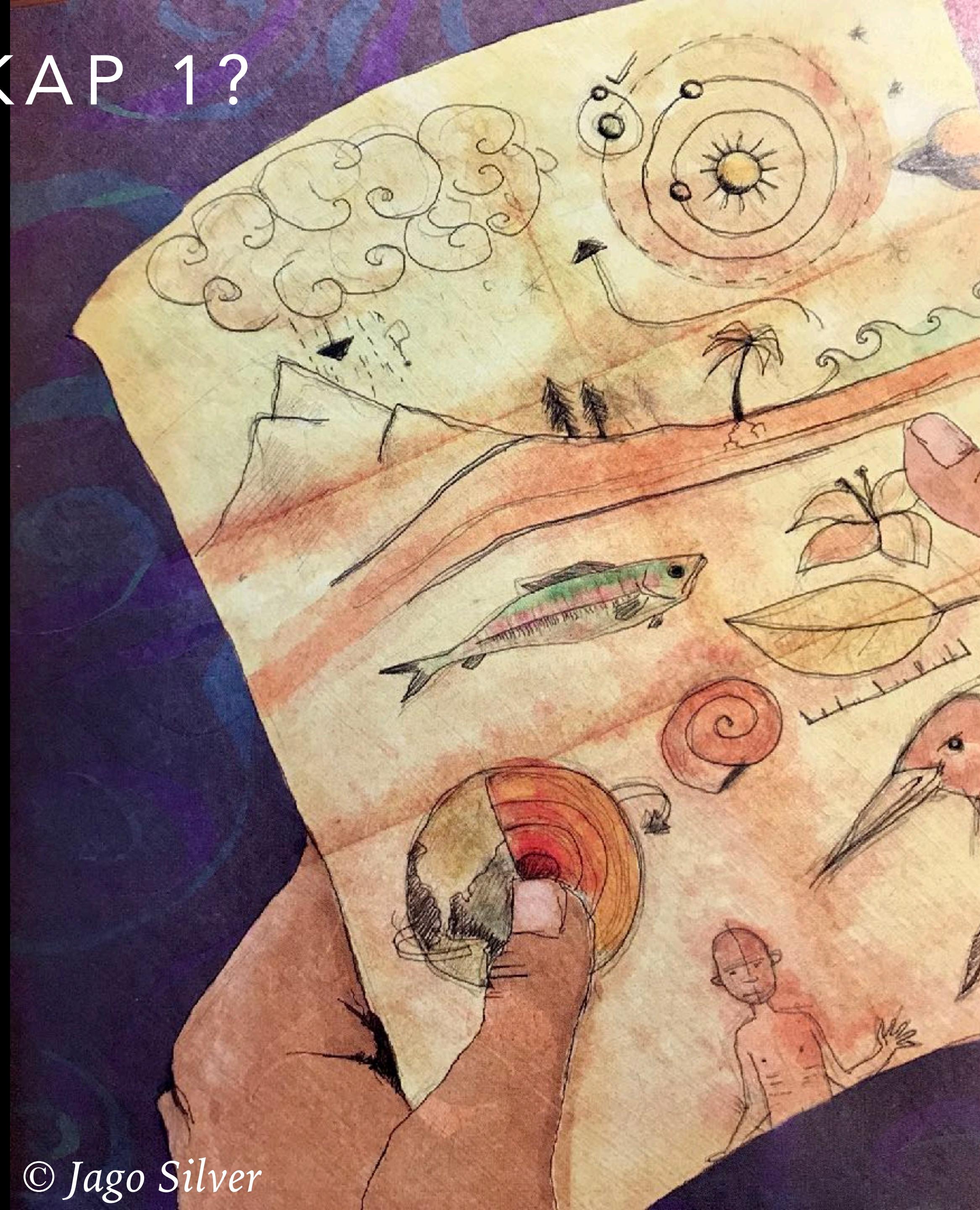
HVA SLAGS SJANGER ER KAP 1?

1. **En vitenskapelig tekst?** Uten vitenskapelig språk...
2. **En narrativ?** Dvs. *historie* som ellers i Bibelen? Og derfor ment *bokstavelig*?
 - Typiske trekk av *fortellende tekst*: "og Gud sa...", "og det ble...", "og Gud kalte..." brukes 55x og er typisk for bibelske *narrativer*. Naturlig lese måte er derfor *kronologisk*.
 - Også uttrykk og struktur som er *uvanlig* for *narrativer*.
3. **Er det poesi?** Og vil det da si *symbolsk*? Den er poetisk, men har ingen *parallellismer*.
4. **Er det en "oldtidskosmologi"?** En mytisk tekst?



HVA SLAGS SJANGER ER KAP 1?

- En fortellende tekst med opphøyd, halvpoetisk språk. (Edward Young)
- En uvanlig fortellende tekst pga den veldig strukturerte måten å si det på. 'Opphøyd prosa-narrativ', hensikten er 'kvasi-liturgisk'. (C. John Collins)
- En sammensatt sjanger. (Henri Blocher)



5 TOLKNINGER AV KAP 1

1. Dagene er seks 24-timers døgn i en bokstavelig uke. Hevdes å være den mest naturlige lese måten.
2. Dagene er lange perioder. Sal 90:4, 2 Pet 3:8; *Justin Martyr, Ireneus* (2. årh.).
3. Dagene er 24-timers døgn med lange perioder mellom hver dag. *John Lennox*.
4. "Rammeverksynet": 7-dagersstrukturen er en litterær ramme. Dagene presenteres som vanlige dager, men det betyr ikke dermed en bokstavelig uke. En litterær struktur (dagene = bilderammer) hvor skapelsen fortelles tematisk og ikke kronologisk. *Filon* (1. årh.) og *Augustin* snakket om ordning og arrangering.
5. Kosmisk tempel: Bygger på rammeverksynet. "Skapelsen" handler om å gi allerede eksisterende ting sin funksjon (ikke at de blir til) og at universet er et kosmisk tempel for Gud. Dag 7 blir klimakset. *John Walton*. (1 Mos 2:10, 1 Kong 8:27, Jes 66:1-2)

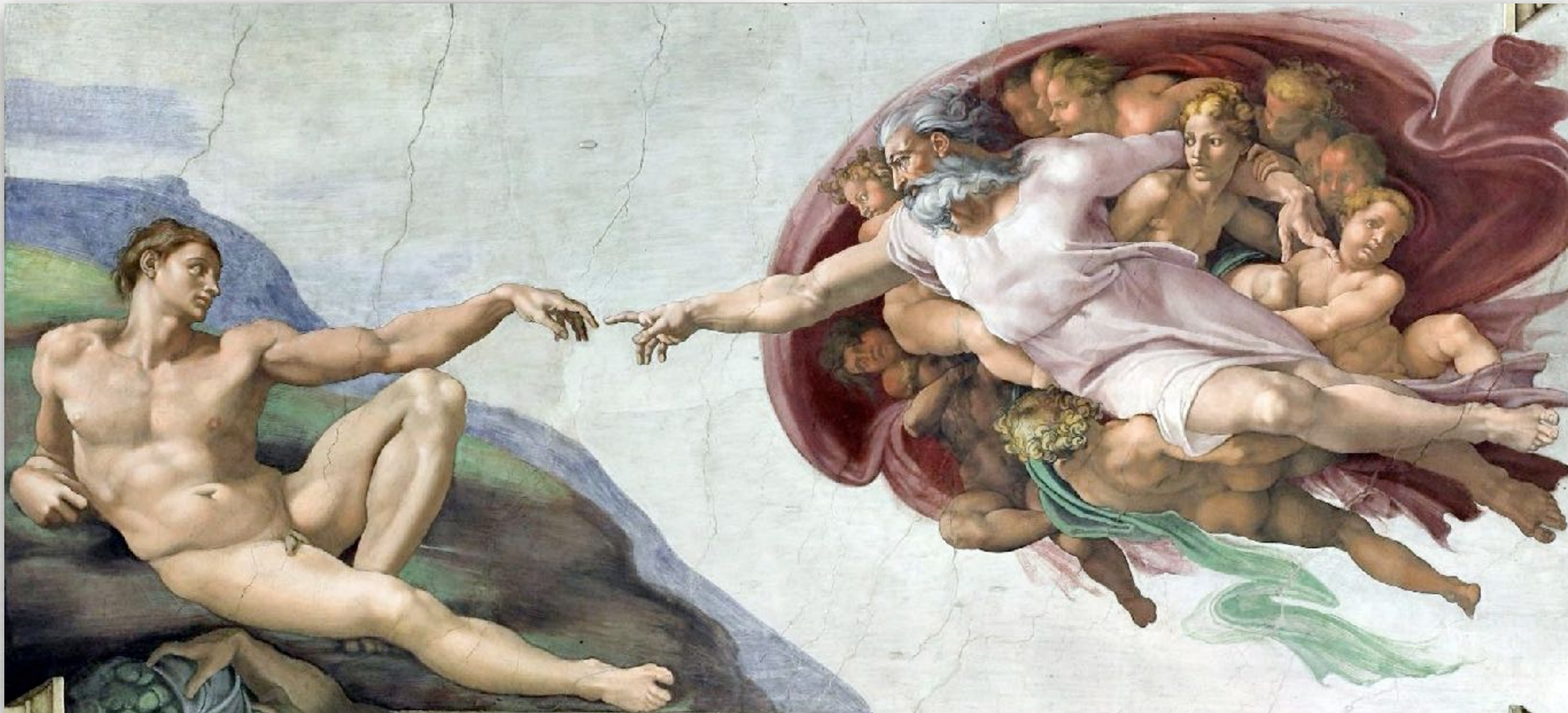
FORM (VS. 'ØDE')		FYLL (VS. 'TOM')	
Dag 1	Lys	Lysene	Dag 4
Dag 2	Himmel Hav	Fugler Fisker	Dag 5
Dag 3	Land	Landdyr Mennesker	Dag 6
	Vegetasjon	Mat	

5 TOLKNINGER AV KAP 1

1. Dagene er seks 24-timers døgn i en bokstavelig uke. Hevdes å være den mest naturlige lese måten.
2. Dagene er lange perioder. Sal 90:4, 2 Pet 3:8; *Justin Martyr, Ireneus* (2. årh.).
3. Dagene er 24-timers døgn med lange perioder mellom hver dag. *John Lennox*.
4. "Rammeverksynet": 7-dagersstrukturen er en litterær ramme. Dagene presenteres som vanlige dager, men det betyr ikke dermed en bokstavelig uke. En litterær struktur (dagene = bilderammer) hvor skapelsen fortelles tematisk og ikke kronologisk. *Filon* (1. årh.) og *Augustin* snakket om ordning og arrangering.
5. Kosmisk tempel: Bygger på rammeverksynet. "Skapelsen" handler om å gi allerede eksisterende ting sin funksjon (ikke at de blir til) og at universet er et kosmisk tempel for Gud. Dag 7 blir klimakset. *John Walton*. (1 Mos 2:10, 1 Kong 8:27, Jes 66:1-2)

HVORFOR BLE MENNESKET SKAPT?

- Ikke som en "epilog" for å bringe gudene mat (Enuma Elish), *men som kronen på verket som Gud bringer mat.*
- Ikke for å ta over arbeidet til de lavere gudene og bygge kanaler (Atrahasis-eposet), *men for å bli mange og råde.*



GUDS BILDE

- **Bakgrunn:** Konger satte opp bilder av seg selv for å minne om hvem som bestemte, og gudebilder ble sett på som guddommelige, jordiske versjoner av gudene. Gudebildene ble plassert i templer for å formidle gudenes nærvær.
- Alle mennesker er Guds representanter på jorda med forvalteransvar, ikke bare kongene som ble ansett som guddommelige.
- Ligner også Gud på mange måter (1:26, 5:1, 3). Våre mentale og åndelige kapasiteter, vår selvbevissthet, intelligens, kreativitet, moralske ansvarlighet...
- Mann og kvinne er et uttrykk for Guds design og hans roller for oss, og for *sammen* å reflektere hans bilde på en fullkommen måte.
- Menneskerettigheter er et resultat av at mennesket er skapt i Guds bilde (9:6).



SKAPT I GUDS
BILDE, JAJAMEN!

GUD MÅ HA EN
UNDERLIG SANS
FOR HUMOR.

HOVEDPOENG FRA KAPITTEL 1

1. Gud er Skaperen av alt og har full kontroll.
2. Universet er ordnet og ikke tilfeldig.
3. Gud er mye større enn andre guder. Han skaper ved sitt ord og trenger ingenting.
4. Mennesket er unikt og skapt med en hensikt.





Unbelievable?

19 min · 🌐



Beautifully put



Atheist Forum

@ForumAtheist



CHRISTIANITY: Belief that one God created a universe 13.79 billion yrs old, 93 billion light yrs in diameter (1 light yr = approx. 6 trillion miles), consisting of over 200 billion galaxies, each containing ave. of 200 billion stars, only to have a personal relationship with you.

17:06 · 08/02/2020 · [Twitter for Android](#)

366 Retweets 2,166 Likes

A close-up photograph of a hand holding a glowing, multi-layered sphere. The sphere has a bright white core surrounded by concentric rings of yellow, orange, and purple. The background is dark with scattered stars and nebulae in shades of purple and blue. The text "AND AS YOU SPEAK" is overlaid in white, sans-serif font across the center of the image.

AND AS YOU SPEAK

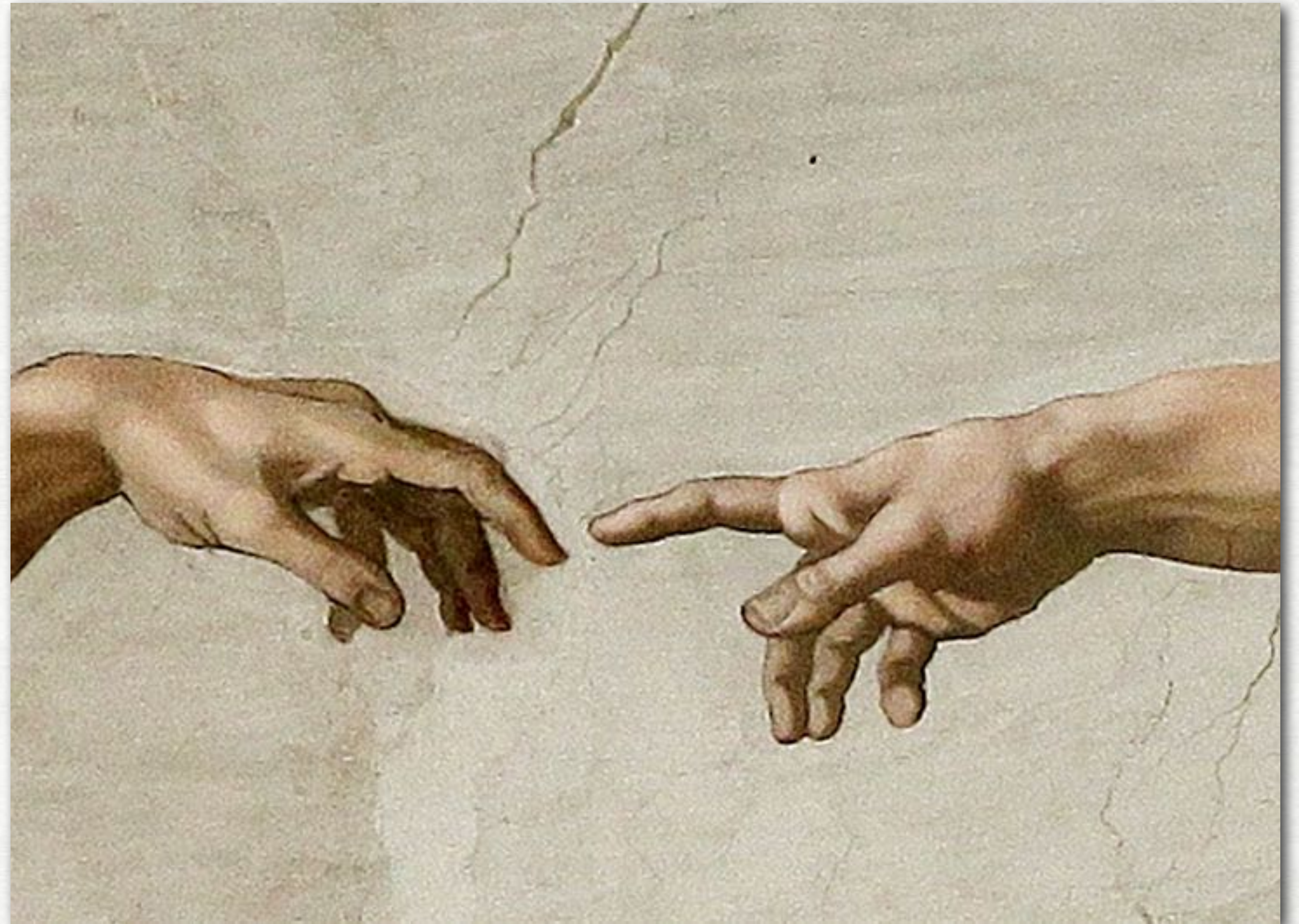


KAP 2-4

HISTORIEN OM HIMMELEN OG JORDEN (2:4 - 4:26)

- Gud sa: «La oss lage ADAM i vårt bilde, så de ligner oss! De skal råde...» Og Gud skapte ADAMEN i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, som mann og kvinne skapte han dem. (1:26-27)
- For Herren Gud hadde ikke latt det regne på jorden, og det var ingen ADAM til å dyrke den... Da formet Herren Gud ADAMEN av støv fra jorden. Han blåste livspust i nesen på det, og ADAMEN ble en levende skapning. Herren Gud plantet i gammel tid en hage i Eden. Der satte han ADAMEN han hadde formet. (2:5-8)

ADAM = "MENNESKE"



ADAM = "MENNESKE"

15 Så tok Herren Gud ADAMEN og satte det i Edens hage til å dyrke og passe den.

16 Og Herren Gud ga ADAMEN dette budet: «Du må gjerne spise av alle trærne i hagen... 18 Da sa Herren Gud: «Det er ikke godt for ADAMEN å være alene. Jeg vil lage en hjelper av samme slag.» 19 Herren Gud formet alle dyr på marken og alle fugler under himmelen av jord. Han førte dem til ADAMEN for å se hva det ville kalle dem. Det som ADAMEN kalte hver levende skapning, det fikk den til navn. 20 ADAMEN ga navn til alt feet og til himmelens fugler og til alle villmarkens dyr. Men til seg selv fant ADAM ingen hjelper av samme slag 21 Da lot Herren Gud en dyp søvn komme over ADAMEN. Mens han sov, tok han et ribbein og fylte igjen med kjøtt. 22 Av ribbeinet Herren Gud hadde tatt fra ADAMEN, bygde han en kvinne, og han førte henne til ADAMEN. 23 Da sa ADAMEN: «Nå er det bein av mine bein og kjøtt av mitt kjøtt. Hun skal kalles kvinne, for av mannen er hun tatt.»... 25 Begge var nakne, både ADAMEN og kvinnen, og de skammet seg ikke for hverandre.

(2:15-25)

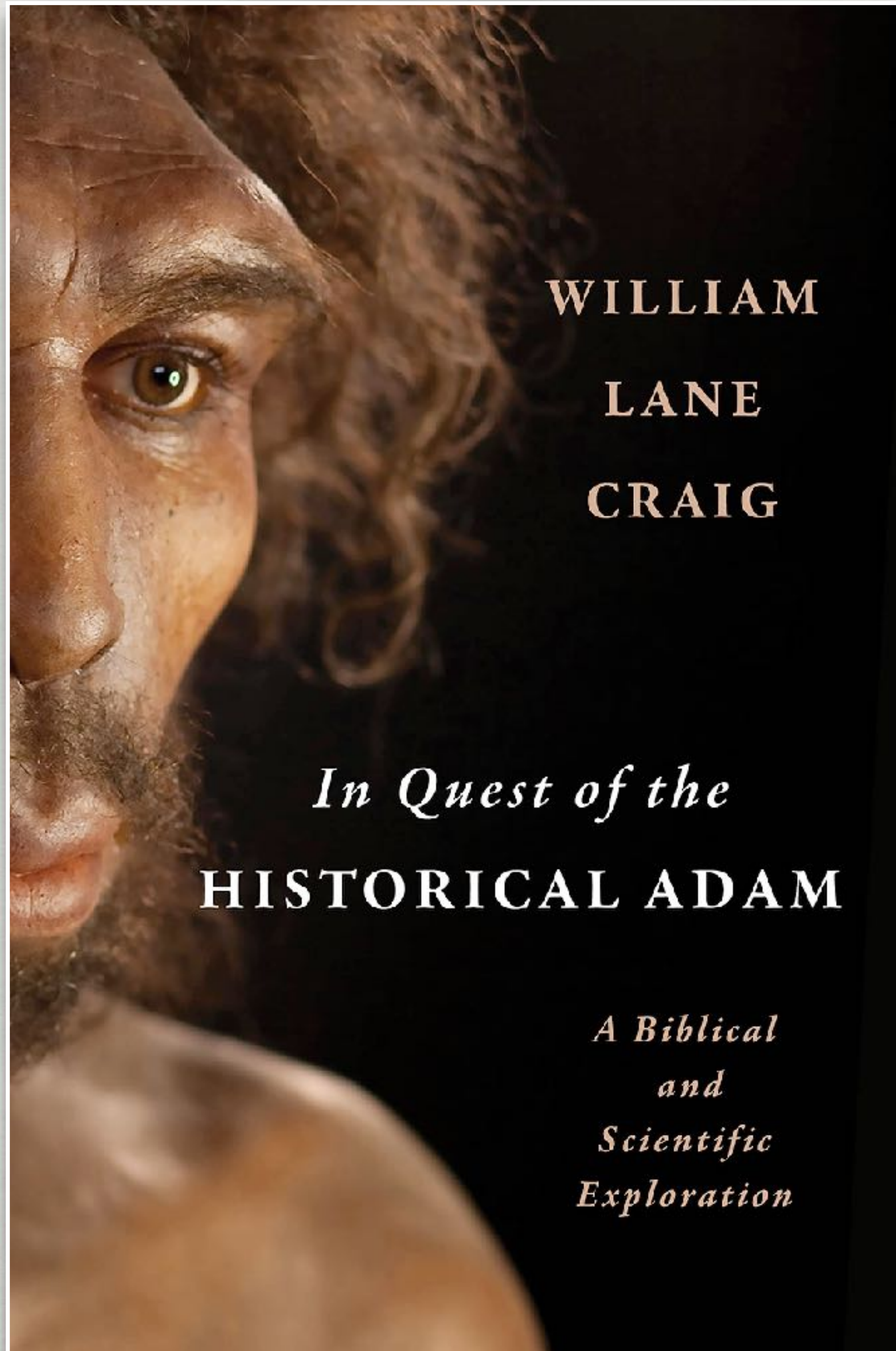
ULIKE SYN PÅ ADAM OG EVA

1. Tradisjonelt/
bokstavelig
2. Representanter
3. Ikke-historisk



1. TRADISJONELT/BOKSTAVELIG

- Skapt for 6000-10000 år siden uten biologiske foreldre som de første to menneskene som alle stammer fra. Hendelsene var bokstavelige og historiske.
- Innvendinger:
 - Hvem var Kain redd for? (4:14) Hadde landet Nod allerede navn? (4:16) Hvem var Kains kone? Bygde han en by for bare tre personer? (4:17)
 - Kap 1-11 handler om hele verden og menneskeheten generelt. Beskriver ikke kap 2-3 noe som er sant for alle, slik at de uansett er representanter på en måte? Er det ikke derfor de heter "Menneske" og "Liv"?
 - Vitenskapen sier det moderne mennesket er 200 000 år gammelt, og genforskningen ser ut til å utelukke at menneskeheten kom fra to individer på minst 500 000 år (og da holdt de ikke på med jordbruk slik Adam og Eva gjør).



WILLIAM
LANE
CRAIG

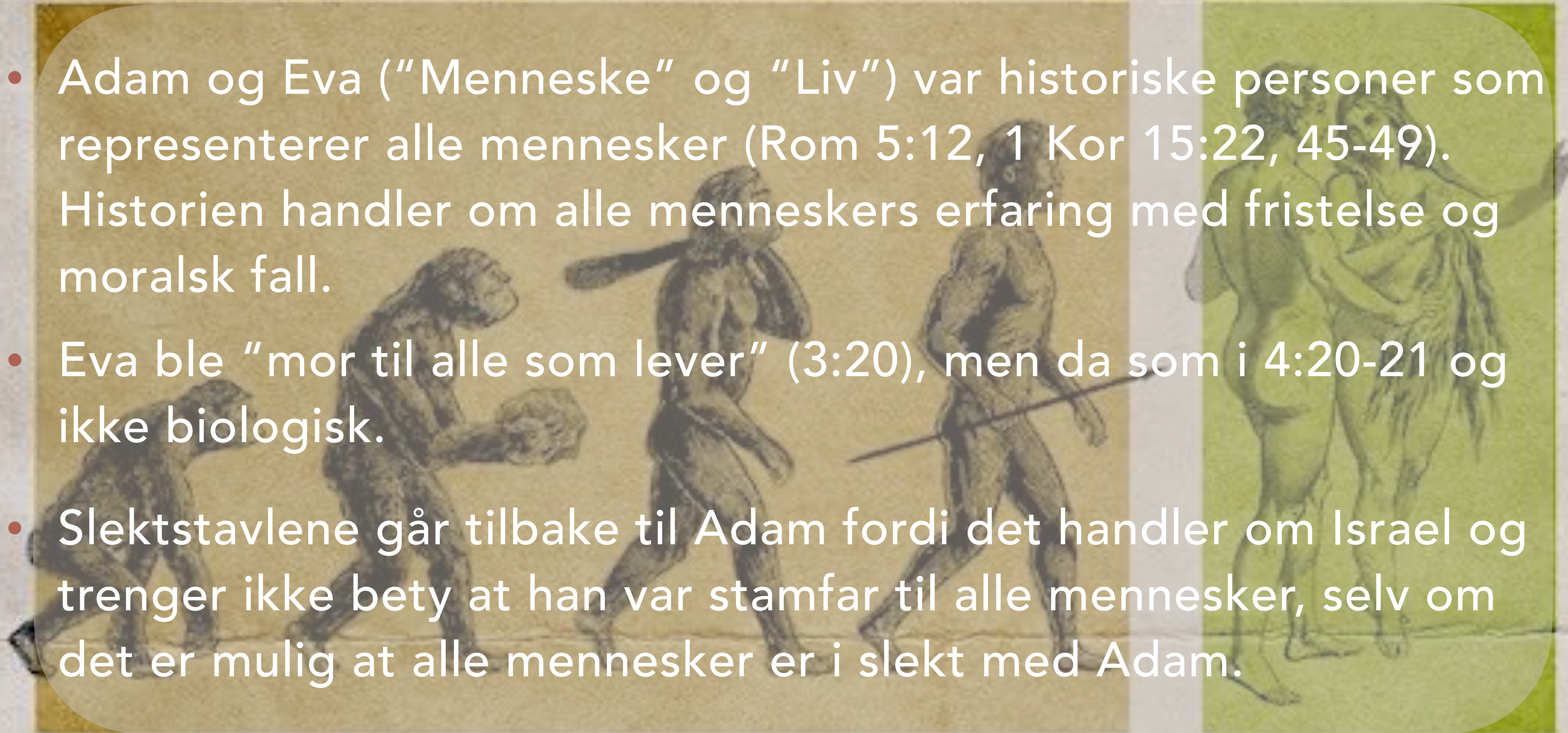
In Quest of the
HISTORICAL ADAM

*A Biblical
and
Scientific
Exploration*

- Premisser: 1) Kap 1-11 er "mytisk historie", og 2) mener det ikke fantes andre mennesker utenfor hagen.
- *"Ut fra de siste arkeologiske funnene, kan Adam og Eva trolig identifiseres som å tilhøre den siste felles stamfaren til Homo sapiens og neandertalere, vanligvis kalt Homo heidelbergensis, som levde for mer enn 750 000 år siden."*
- *"Det er bemerkelsesverdig at populasjonsgenetikk (...) ikke utelukker eksistensen av to genetiske "stamforeldre" av menneskeslekten som levde for mer enn 500 000 år siden. Den mytiske historien i 1. Mosebok er helt i samsvar med gjeldende vitenskapelige bevis angående menneskelig opprinnelse."*
- *"Vi kan forestille oss en første populasjon av hominider - dyr som var som mennesker i mange henseender, men som manglet evnen til rasjonell tanke. Av denne befolkningen valgte Gud ut to og utstyrte dem med intellekt ved å renovere hjernene deres og gi dem rasjonelle sjeler. Man kan se for seg en regulatorisk genetisk mutasjon, som bevirket en endring i hjernens funksjon, noe som resulterte i betydelig større kognitiv kapasitet. En slik transformasjon kan utstyre individene med den nevrologiske strukturen for å støtte en rasjonell sjel."*

2. REPRESENTANTER

- Adam og Eva ("Menneske" og "Liv") var historiske personer som representerer alle mennesker (Rom 5:12, 1 Kor 15:22, 45-49). Historien handler om alle menneskers erfaring med fristelse og moralsk fall.
- Eva ble "mor til alle som lever" (3:20), men da som i 4:20-21 og ikke biologisk.
- Slektstavlene går tilbake til Adam fordi det handler om Israel og trenger ikke bety at han var stamfar til alle mennesker, selv om det er mulig at alle mennesker er i slekt med Adam.



S. JOSHUA SWAMIDASS



"Helt i samsvar med de genetiske bevisene, er det mulig at Adam ble skapt av støv, og Eva av ribbeinet hans, for mindre enn 10 000 år siden i en guddommelig skapt hage hvor Gud kunne bo hos dem — de første vesenene med mulighet til å være i et forhold til ham. Kanskje deres fall brakte ansvar overfor synd til alle deres etterkommere. Da de forlot hagen, blandet deres avkom seg med naboene i de omkringliggende byene. På denne måten ble de genealogiske forfedre til alle dem i nedtegnet historie. Adam og Eva, er her "stamforeldre" til hele menneskeheten. Selv om dette scenariet skulle være usant eller unødvendig, er det ingenting i evolusjonsvitenskapen som forstyrrer dette. Så, evolusjon utøver et svært begrenset press på vår forståelse av Adam og Eva, og antyder bare (ved siden av Skriften) at deres avstamning ikke var ren."

2. REPRESENTANTER

Versjon A:

- Gud inngikk en spesiell relasjon med to personer i Afrika for ca. 200 000 år siden. 1 Mosebok gjenforteller dette på en måte israelittene kunne forstå. (Blocher) *(F.eks ved å bruke hebraiske navn på mennesker som levde lenge før noen snakket hebraisk?)*
- Innvendinger: Noe uærlig, styres for mye av vitenskapen, "syndefallet" blir en lang historisk prosess.

Versjon B:

- 10000-4000 f.Kr. i Midtøsten: Gud skapte Adam og Eva, eller viste seg for to allerede eksisterende bønder som vi kjenner som Adam og Eva, og valgte dem som åndelige representater for hele menneskeheten. (Keller, Wright m.fl.)
- Ble utvalgt til en prestelig oppgave på et hellig sted (2:8, 15). De skulle bringe liv og relasjon med Gud (jf. 2 Mos 19:6), men de mislyktes. Døden som allerede var i verden ville da nå dem også.
- Innvendinger: Hva var tidligere menneskers åndelige status, og var de skapt i Guds bilde? Hvordan spredte synden seg?

JOHN WALTON



1. "Godt" betyr ikke "perfekt". Gud etablerte nok orden til at mennesket kunne leve og hans plan kunne utfolde seg. En "sjekkliste" med betingelser som blir krysset av, men fortsatt langt igjen til *den nye jord*. Mennesker før/utenfor Eden gjorde "syndige" handlinger, men ble ikke holdt ansvarlige pga mangel på åpenbaring (Rom 5:13).
2. Hvis kap 2 *fortsetter* fra kap 1, trenger ikke menneskene i kap 1 være Adam og Eva. Da kan det være andre mennesker utenfor hagen (skapt i Guds bilde) i kap 2-4. (La Peyrère, 1596-1676).
3. Paulus kaller Adam "det første mennesket", men kaller Jesus "det 2. mennesket" og "den siste Adam" (1 Kor 15:45-48). Ment teologisk, ikke bokstavelig.

3. IKKE-HISTORISK/METAFORISK

- Forklarer hva som skjedde med en gruppe mennesker, symbolisert ved Adam og Eva, som ble opphavet til alle senere mennesker. Sier oss ikke konkret hvordan menneskene ble til. Poenget er menneskets natur, identitet og hensikt. (C.S. Lewis)
 - A. Symbolske historier i datidens sjanger.
 - B. Komprimert litterær beskrivelse av en lang historisk prosess.
- Innvending: Adam og Eva presenteres som historiske personer.

“

Det er nesten universelt bekreftet at alle arter har en felles “stamfar”, men hvilke mekanismer som drev prosessen er fortsatt under heftig debatt. Fossiler, komparativ anatomi og genomet peker alle mot felles avstamning, men de gir ingen informasjon om hvilke faktorer som drev endringene. Alle disse tilbyr “øyeblikksbilder” på forskjellige stadier, mens evolusjonære modeller forsøker å sette disse sammen til en video. Følgelig kan man teoretisk godta begrepene “fylogenetisk kontinuitet” [genetisk utvikling] og felles avstamning, men likevel være veldig skeptisk til dagens mekanismer foreslått av evolusjonsmodeller (mutasjon, naturlig utvalg). Noen av disse standardmekanismene som har vært en del av evolusjonsteorien kan godt være utilstrekkelige til å bære vekten. Forskere har lenge erkjent dette, og andre modeller blir stadig fremmet.

— John Walton

”

MENNESKET I KAP 2

- *Enuma Elish* og *Atrahasis*-epoet: Mennesket skapes av leire og guddommelige elementer (en demonguds blod eller gudenes spytt).
- *Støv* og *Guds pust*: Trolig ikke ment bokstavelig, men for å kommunisere identitet og relasjon.
- *Støv* = dødelighet i 3:19 (Job 10:8-9). Poenget er at vi er dødelige, ikke at vi er laget av støv.
- Poenget er kanskje ikke menneskets opprinnelse, men at vi er dødelige og at Gud ordner en måte å ha liv på.
- *Ribbein* eller *side* (2:23)?
- Poenget er ikke hva Eva er laget av, men hennes identitet.
- Kjente motiver fra den tidens litteratur brukes til å formidle sannheter om menneskeheten.

EKTESKAPETS INNSTIFTELSE

Av ribbeinet Herren Gud hadde tatt fra mannen, bygde han en kvinne, og han førte henne til mannen. Da sa mannen: "Nå er det bein av mine bein og kjøtt av mitt kjøtt. Hun skal kalles kvinne, for av mannen er hun tatt." Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde fast ved sin kvinne, og de to skal være én kropp. (2:22-24)



HENRI BLOCHER: "IN THE BEGINNING"

1. v. 24 siteres som grunnleggende av Jesus i Matt 19:4-6 og Mark 10:6-9, og av Paulus i Ef 5:31 og 1 Kor 6:16.
2. "Forlate sin far og sin mor" involverer de sivile myndighetene. Det er ikke en privat ting.
3. "Forlate" kommer før "én kropp".
4. Bemerkelsesverdig at det er med i 1. Mos 2 hvor det bare finnes ett par. Kunne lett ha vært utelatt. Hensikt: Gi ramme for ekteskapet.
5. Definisjon av ekteskap: "En pakt sanksjonert av myndigheten som er ansvarlig for sosial orden, hvor en mann og en kvinne forplikter seg uforbeholdent til hverandre for å leve et felles liv og forenes seksuelt."
6. Gud var ikke fornøyd med bare å forme kvinnen. Han presenterer henne for mannen og inviterer dem til å danne et felles liv.



↘
"Det første bryllupet"

- *Livets tre og Visdommens tre* var kjente motiver
- "kunnskap om godt og ondt":
 - *Småbarna... og de barna som ennå ikke vet forskjell på godt og ondt... (5. Mos 1:39)*
 - *Gi da din tjener et lydhørt hjerte, så jeg kan styre ditt folk og skille mellom godt og ondt. (1 Kong 3:9)*
 - **Kunnskap om rett og galt = visdom**
- **Trærne i hagen gir det bare Gud kan gi (liv og visdom) og som bare finnes i ham.**
- **Trærne handler om Guds nærvær på jorda og hva en relasjon med ham gjør mulig.**

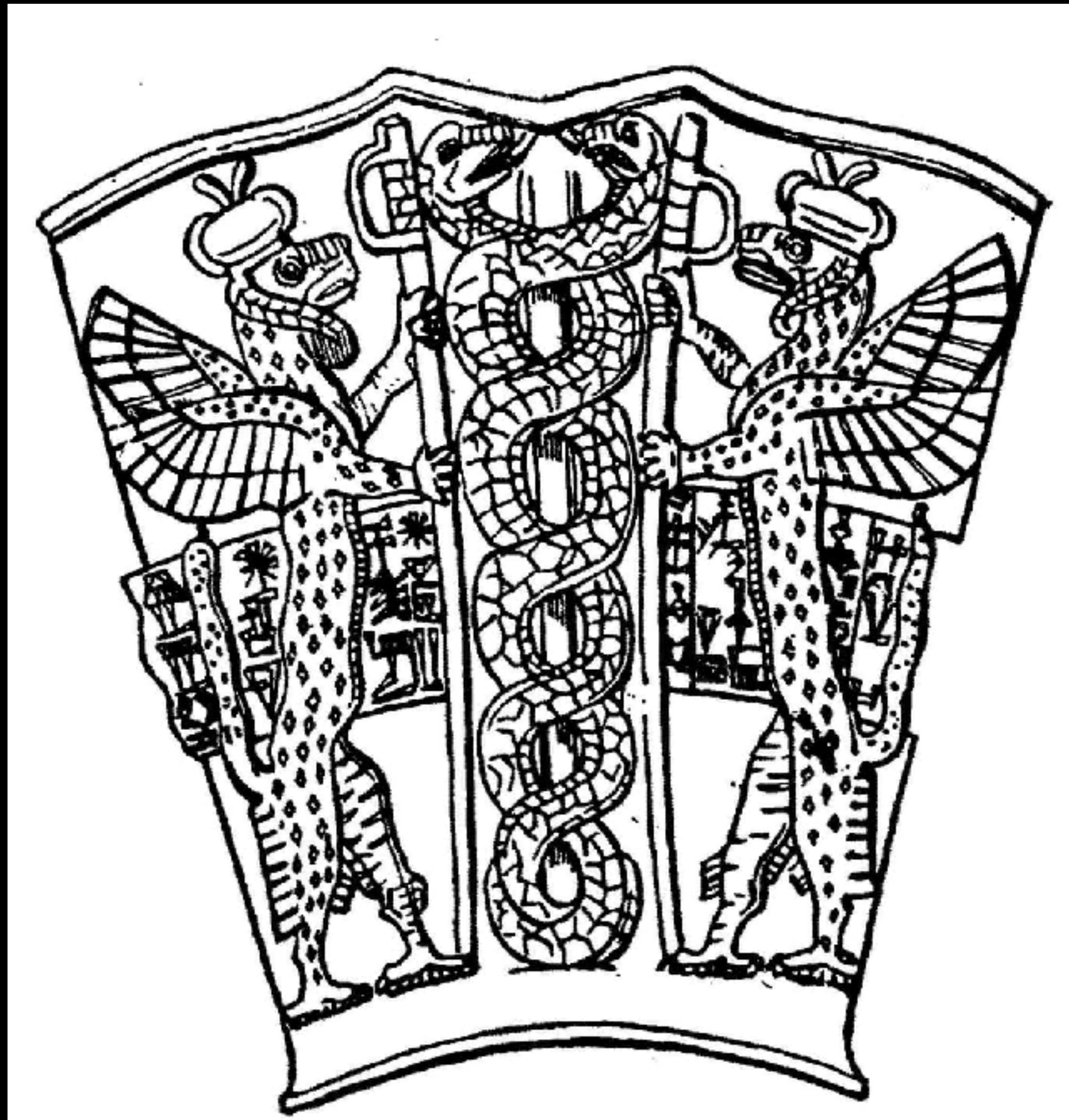
TRÆRNE





SLANGEN

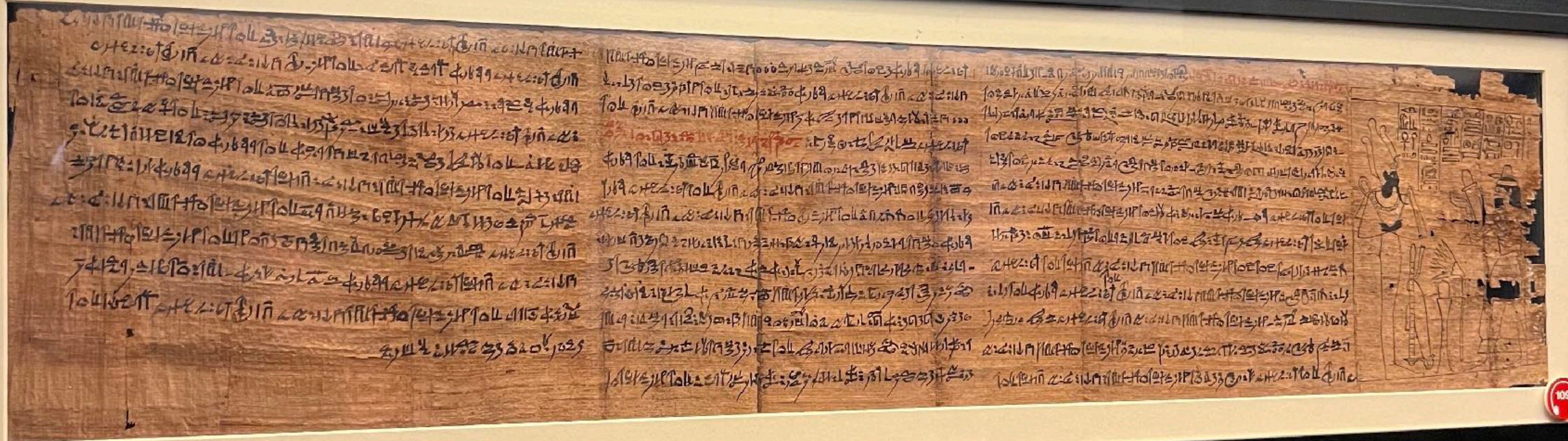
- Ikke identifisert med Satan noe sted i GT og forsvinner raskt av scenen. Kobles sammen med Satan i Rom 16:20 og spesielt Åp 12:9, 20:2. Kanskje også i Joh 8:44.
- Symbol på et "kaosmonster" i andre religioner (jf. Jes 27:1), og ofte forbundet med døden. Hva ville da de opprinnelige leserne tenkt?
 - At mørke krefter snakket gjennom slangen?
 - Eller symbolsk for begynnelsen på den daglige kampen mot ondskap? (3:15)
- Kanskje 1. Mosebok viser leseren hva/hvem slangen *egentlig* er. Kanskje mer "synd" enn "Satan", inntil dette kobles sammen i NT.



Ningishzida - mesopotamisk gud over vegetasjon og underverdenen. Navnet betyr "Det gode/fruktbare treets herre". Ofte representert som to slanger rundt en stav.

"Heliopolis' store katt dreper solens fiende Apophis" (Apep)





109

6

ologia, chiamate "Osiri contenitore-di-
" rappresentano una divinità
... un

This typology of statuettes, designated "Osiris papyrus-sheat" or "Ptah-Sokar-Osiris", represents a mummiform funerary deity as a symbol of life after death and is a characteristic item of the furniture of upper class private individuals in the Late

1 Osiri contenitore-di-papiro
Legno
Provenienza sconosciuta
Età Tarda (712-332 a.C.)

Osiris papyrus-sheat
Wood
Provenance unknown
Inv. 25268

2 Scatola per papiro di Inefereu
Legno
XVIII dinastia (1550-1070 a.C.)
Provenienza sconosciuta

Papyrus-sheat of Inefereu
Wood
Dynasty 18 (1550-1070 B.C.)
Provenance unknown
Inv. 19644, 19646

3-4 Osiri contenitore-di-papiro
Legno
Provenienza sconosciuta
Età Tarda (712-332 a.C.)

Osiris papyrus-sheat
Wood
Provenance unknown
Late Period (712-332 B.C.)
Inv. 19644, 19646

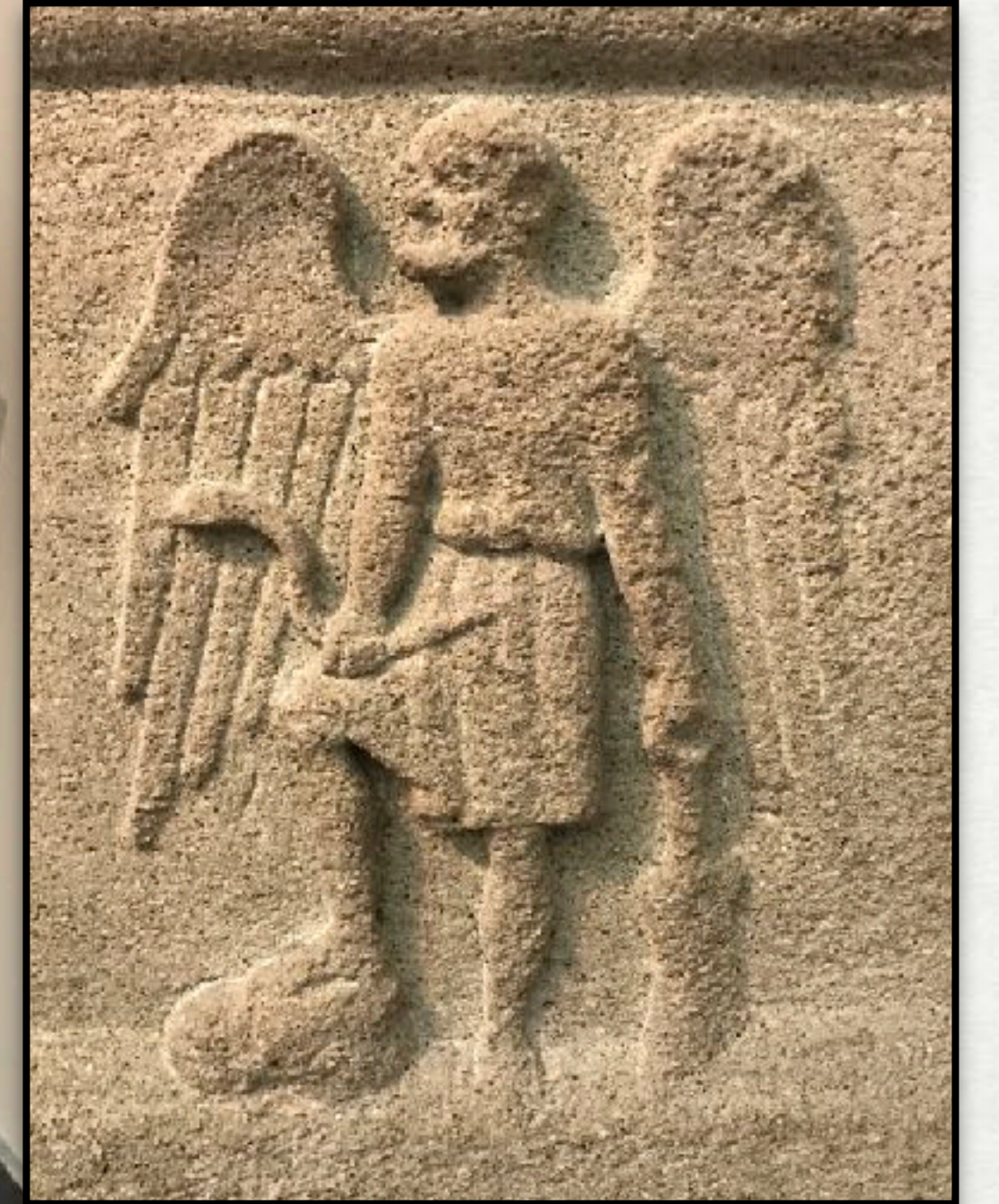
5 Osiri contenitore-di-papiro
Legno con "vernice nera"
Tebe (?)
XXI dinastia (1070-945 a.C.)

Osiris papyrus-sheat
"Black-varnished" wood
Thebes (?)
Dynasty 21 (1070-945 B.C.)
Inv. 19651

6 Libro del Morti
di Ankhfenkhonsu
Papiro
Tebe (?)
XXI dinastia (1070-945 a.C.)

Book of the Dead
of Ankhfenkhonsu
Papyrus
Thebes (?)
Dynasty 21 (1070-945 B.C.)
Inv. 25039

Restaurato grazie a S. e Mrs. Shamit Pollok,
Patrons of the Arts in the Vatican Museums





SLANGEN

- Ikke identifisert med Satan noe sted i GT og forsvinner raskt av scenen. Kobles sammen med Satan i Rom 16:20 og spesielt Åp 12:9, 20:2. Kanskje også i Joh 8:44.
- Symbol på et "kaosmonster" i andre religioner (jf. Jes 27:1), og ofte forbundet med døden. Hva ville da de opprinnelige leserne tenkt?
 - At mørke krefter snakket gjennom slangen?
 - Eller symbolsk for begynnelsen på den daglige kampen mot ondskap? (3:15)
- Kanskje 1. Mosebok viser leseren hva/hvem slangen *egentlig* er. Kanskje mer "synd" enn "Satan", inntil dette kobles sammen i NT.

Gud hadde gitt Adam og Eva kun én regel de ikke måtte bryte: «Ikke spis av frukten fra det ene treet der borte,»

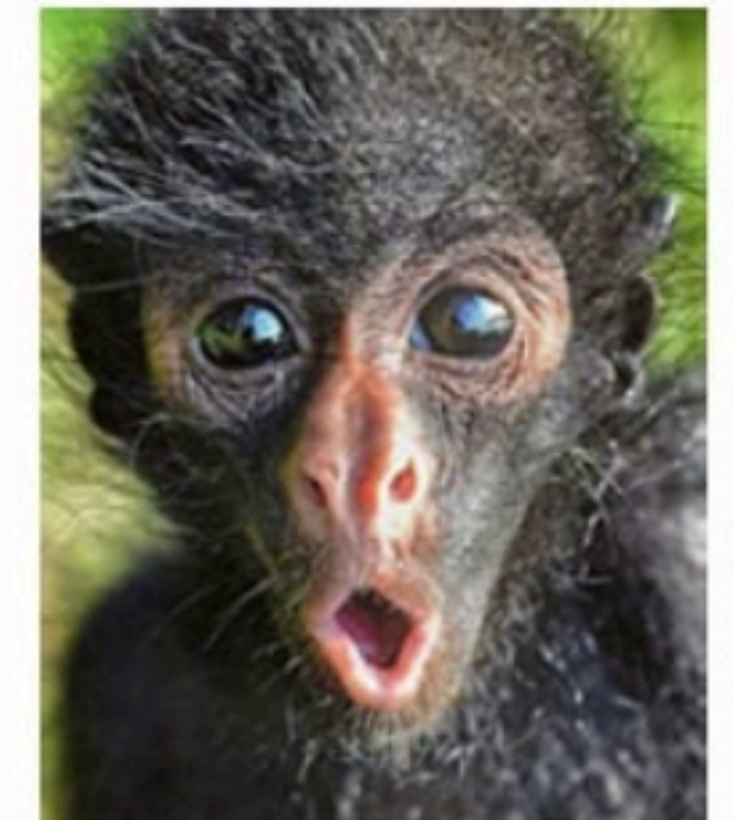
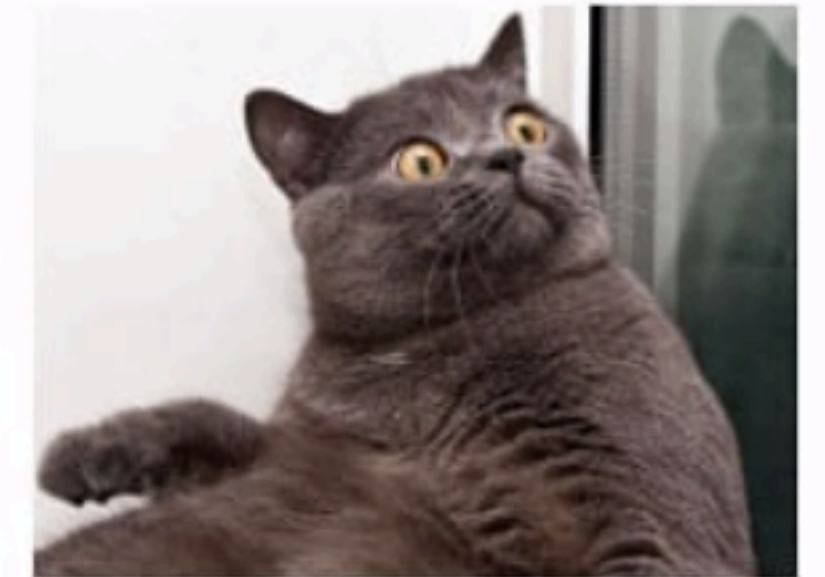
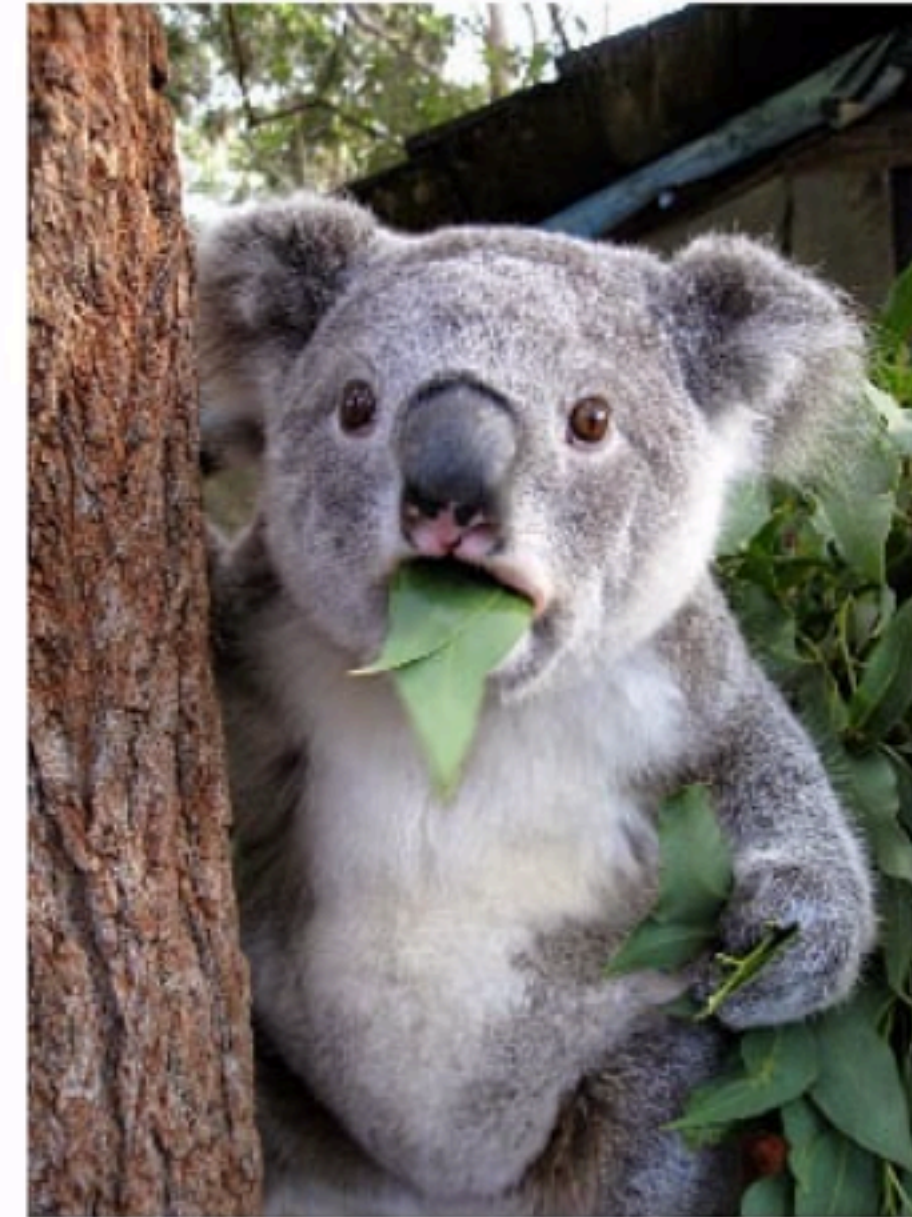
hadde Gud sagt. «For hvis dere gjør det, kommer dere til å tro at dere kan og vet alt. Dere kommer ikke til å stole på meg lenger. Og da kommer det til å bli død og sorg og tårer.»


SYNDEN

- Valget: Ville de *være sammen med Gud, stole på ham og lære visdom* av ham (hans definisjoner av rett og galt) - eller være ulydige og gjøre det på sin egen måte?
 - *Slangens løgn er at vi ikke vil ha det bra hvis vi adlyder Gud fullt og helt.*
- Synden var å sette seg selv i sentrum (jf. Rom 1)
- Vi mistet relasjonen og adgangen til Gud og skadet hans skaperverk med vår dårlige evne til å bringe orden på egen hånd ved vår egen visdom.
- Siden dette første opprøret har vi prøvd å redefinere alt vi tapte. Vi prøver fortsatt å finne ut hvem vi er og hvorfor vi er her.

Live action shots of animals in the garden of Eden when Eve took the fruit

@humorforjesus





Gud kunne ikke la barna sine få leve evig lenger, ikke med så stor smerte, ikke uten ham. Det fantes bare én måte å beskytte dem på. "Dere må forlate hagen med én gang! Dette er ikke deres hjem lenger. Dere kan ikke bo her mer."

Før Adam og Eva forlot hagen, ga Gud dem et løfte: "Det kommer ikke alltid til å forbli slik. Jeg skal redde dere! Og når jeg gjør det, vil jeg kjempe mot slangen. Jeg vil fjerne synden og mørket og alt det triste dere har sluppet inn her. Jeg kommer og henter dere!" En dag skulle Gud selv komme.



**The Garden
of Eden**

**Adam
& Eve**

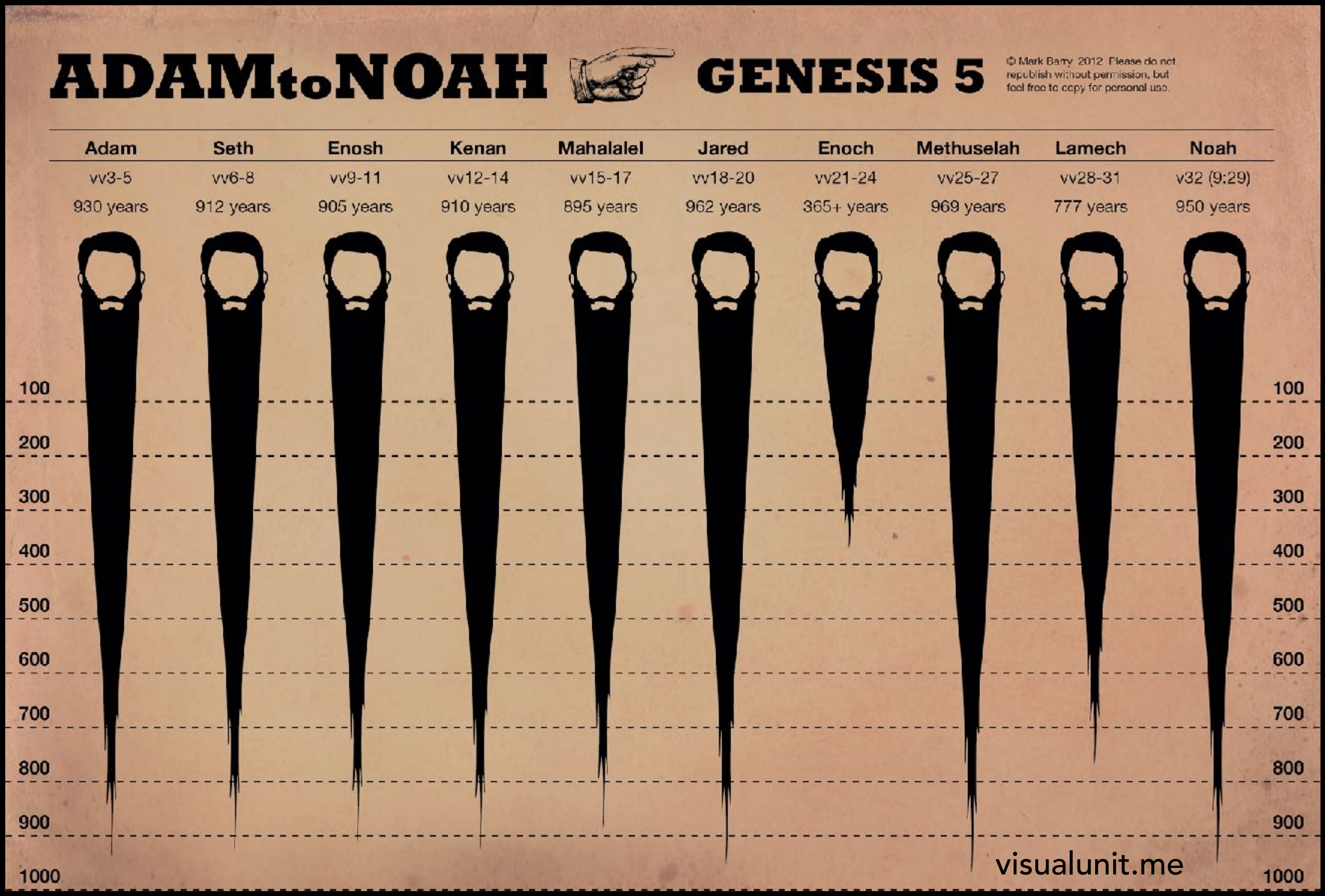
God

@memesbyconor

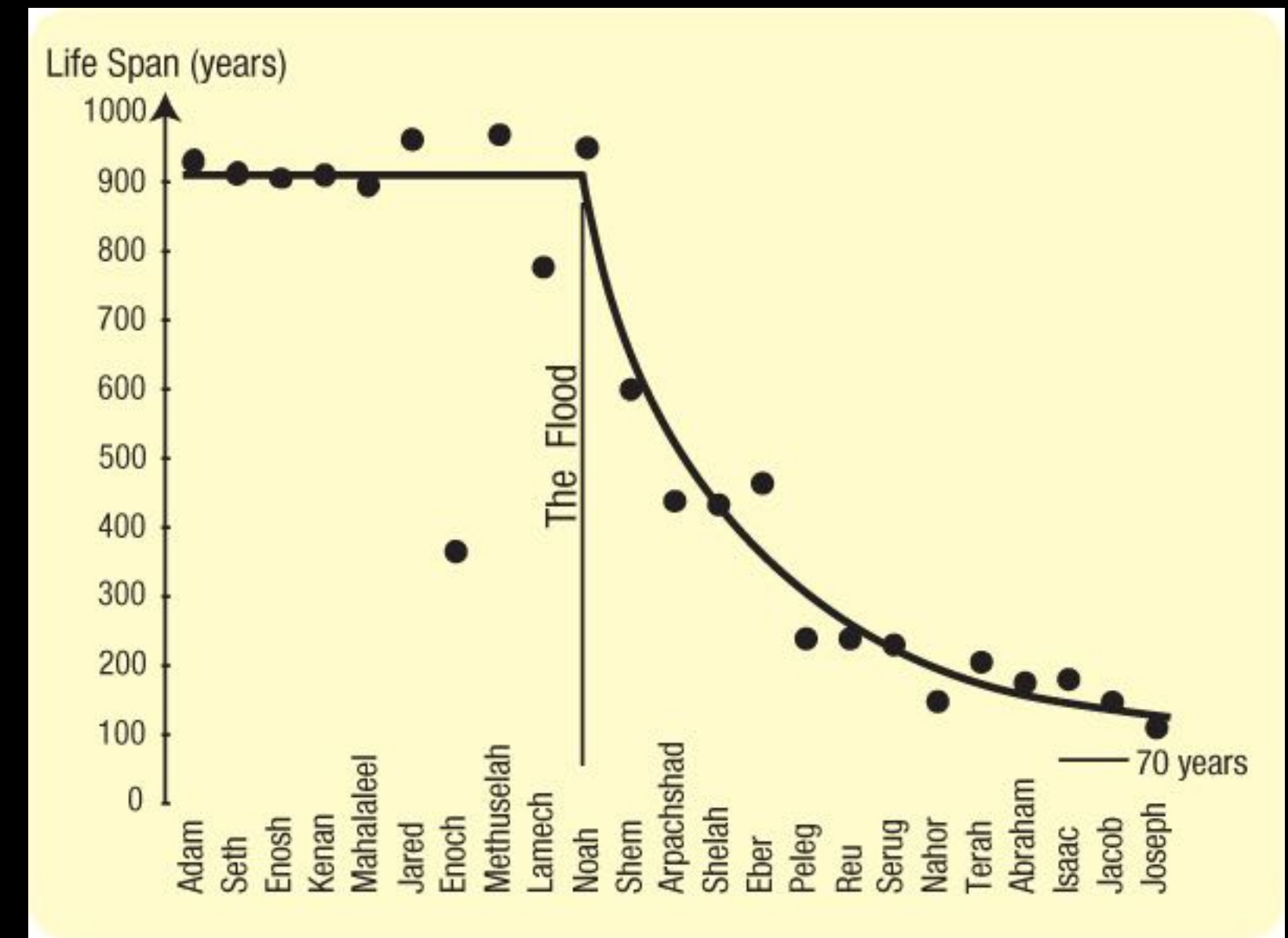
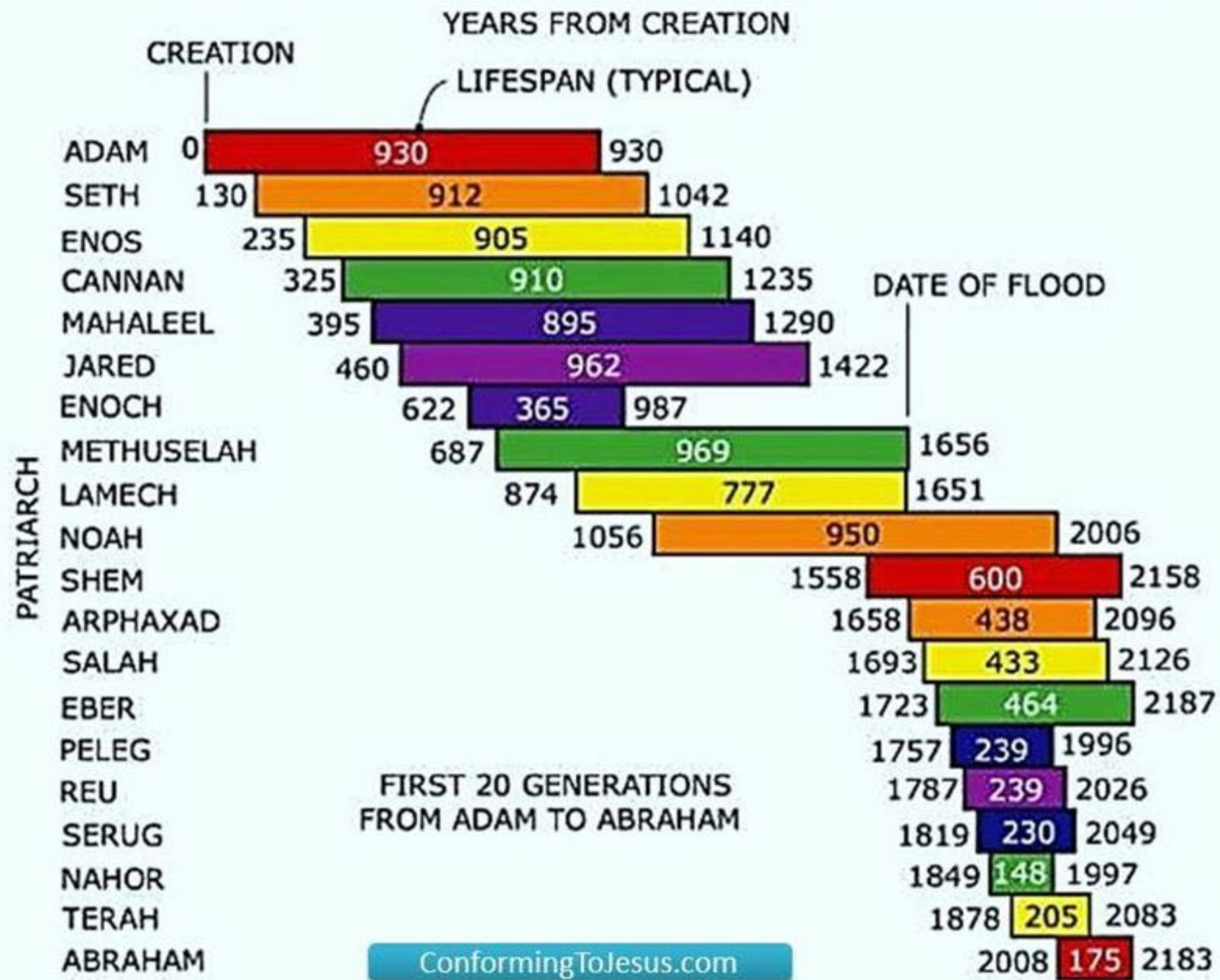
HOVEDPOENG FRA KAP 2-4

1. Mennesket er dødelige, men ble skapt til å ha liv gjennom en relasjon med Gud, konkretisert i Livets tre (bokstavelig eller symbolsk).
2. Vi har valget mellom å stole på Guds definisjon av godt og ondt eller å definere det selv, konkretisert i Kunnskapens tre (bokstavelig eller symbolsk).
3. "Grunnsynden" er å sette seg selv i sentrum. Dette fører til adskillelse fra Gud og død (åndelig og fysisk).
4. Noe er galt med verden, og det trenger å bli fikset.

KAPITTEL 5: BOKEN OM ADAMS SLEKTSHISTORIE (5:1 - 6:8)



LIFESPANS OF THE BIBLICAL PATRIARCHS



LEVDE DE SÅ LENGE?

3 TOLKNINGER:

1. Bokstavelig:

- A ble far til B. A levde i flere hundre år.
- Mulig pga andre levebetingelser før flommen, og før synd gjorde at Gud forkortet menneskenes levealder.

2. Forkortelse:

- Matt 1 forkorter kongelistene fra GT ved å hoppe over flere generasjoner. (Far = forfar, sønn = etterkommer)
- A ble far til P, som ble far til Q, som ble far til R, som ble far til S, som ble far til T, som ble far til B.
- A ble far til slekten som endte opp med B. Etter at han hadde blitt far til P, levde han x år. Slekten til A ble flere hundre år.

3. Symbolske tall:

- Den sumeriske kong Enmenluanna regjerte i 43200 år. Etter flommen lander de til slutt på 120 år i 1. Mos, i den sumeriske kongelisten max 1560 år.
- Spekulasjoner i den sumeriske kongelisten:
 - A. Tallet 600 kan ha blitt brukt til å multiplisere i forhold til heroisk status før flommen og 60 etter flommen.
 - B. For å angi hvor annerledes verden var før flommen, er tallene ganget med 60×60 .
- Likevel ingen overbevisende løsning for slektstavlene i 1. Mos 5 og 11. (Noah ble far da han var 500 og levde til han ble 950.)

LEVDE DE SÅ LENGE?

3 TOLKNINGER:



HVEM VAR "GODESØNNENE" I 6:1-4?

1. Engler

- Kalles "gudesønner" andre steder. Eldste tolkning så vidt vi vet, til 3. årh. (1. Enok, rabbinisk litteratur, tidlige kirkefedre)
- Synden: Bryte grenser (1 Pet 3:19-20, Jud 6-7)
- Innvendinger:
 - Dommen (flommen) rammer mennesker og ikke engler.
 - Jesus sier også at engler ikke gifter seg (Matt 22:30) - men kanskje de ulydige ville kunne gjøre det?

HVEM VAR "GUDESØNNENE" I 6:1-4?

2. Konger som så på seg selv som guddommelige.

- Jødisk tolkning fra 3. årh. (Sal 82)
- Gilgamesj var 2/3 gud, praktiserte "retten til første natt", var heroisk og 5 meter høy.
- Syndens progresjon: Individier (Adam & Eva) —> familie (Kain) —> samfunn (her) —> alle (flommen).
- Synden: Opphøyde seg selv, formet harem, misbrukte sitt mandat fra Gud. Undertrykkende regimer er et resultat av synd.
- Innvending: 1 Pet 3:19-20, 2 Pet 2:4, Jud 6-7. Hvis da dette er samme hendelse.

HVEM VAR "GODESØNNENE" I 6:1-4?

3. Kombinasjon av 1 og 2. Kongene var mennesker som ble kontrollert av de falne englene (demoner). (Dan 10)



HVEM VAR "GODESØNNENE" I 6:1-4?

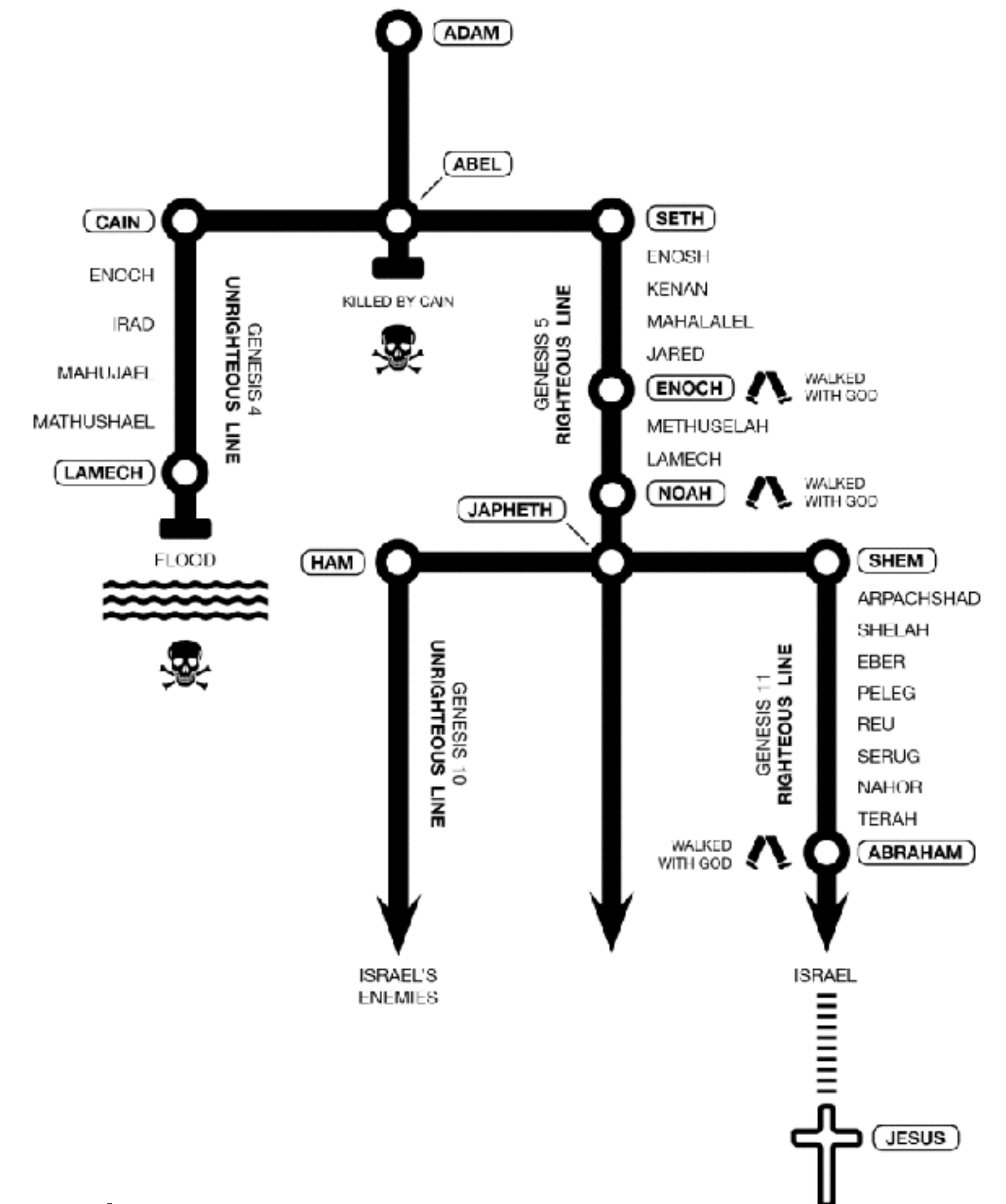
4. Sets slekt som giftet seg med Kains slekt.

- Kristen tolkning fra 3. årh. (Augustin, Luther, Calvin, til 19. årh.)
- Synden: Blandingsekteskap
- Innvending: Leser for mye inn i teksten. Merkelig å kalle Kains kvinnelige etterkommere "menneskenes døtre".

LINES of ADAM

© Mark Berry 2011 (Adapted from *Genesis & Kingdom* by Graeme Goldsworthy). Please do not republish without permission, but feel free to copy for personal use.

GENESIS 4-11



KAPITTEL 6-9

NOAHS SLEKTSHISTORIE (6:9 - 9:29)



God: This world I made is being corrupted by sin
Angel: Have you tried turning it off and on again?
God:



**RESET: TILBAKE TIL
TILSTANDEN I 1:2.**

GLOBAL ELLER LOKAL FLOM?

- *eretz* = jord/land. Oversatt med "land" i 80% av tilfellene.
- "alt" (6:7, 13) er ikke ment universelt i f.eks. 2 Krøn 36:23.
- gir 8:1 og 3 mer mening som en lokal flom?

FLOMMEN OG ARKEN



- **Gilgamesj-epoet:** Utnapishtim, kube-ark, ingen begrunnelse for flommen, tar med alle levende skapninger, flommen varer 7 dager, sender ut en due, en svale og en ravn, får udødelighet som belønning.
- **Atrahasis-epoet:** Atrahasis, rund ark, grunnen til flommen er overbefolkning og for mye bråk for gudene. Etter flommen vil en demon snappe nyfødte så det ikke blir overbefolkning igjen. Mange kvinner vil være barnløse. Motsatt av Gen 9:1.
- **Sumeriske flomhistorien (Eridu Genesis):** Ziusudra, overlevde flommen og ble udødeliggjort.



HVILKEN FORTELLING ER SANN?

Fra Jens Bruun Kofoed

DE MESOPOTAMISKE FLOMBERETNINGENE	1. MOSEBOK	POENG TIL BIBELEN
Poesi (dikt)	Prosa (fortellende tekst)	Lettere å tolke og fremstår som mer historisk.
Mesopotamiske tekster stort sett ikke forankret i virkelig historie. Gilgamesj eksisterte riktignok, men lenge før.	Forankret i historiske personer	Mer troverdig
1. pers., fortalt av Atrahasis og Utnapishtim og er deres forklaring på hvorfor gudene gjorde dette.	3. pers. med fokus på Gud, Noah sier ingenting. Guds fortelling og hans forklaring på hvorfor han lot dette skje.	Gud vet mer enn mennesker og er mer troverdig.
Utgjør 370 linjer i Atrahasis-eposet og 200 linjer i Gilgamesj-eposet.	1 Mos 6:9 - 8:22 tilsvarer ca. 120 linjer på sumerisk eller akkadisk.	Historier blir som regel lengre og lengre med tiden.

KAP 10-11: NASJONENE OG TÅRNET I BABEL (BABYLON)



- Man trodde himmel og jord møttes på slike tårn
- De ville "skaffe seg et navn" (11:4) —> "babylonisere" verden og ta Guds plass.
- Gud hadde igjen bedt menneskene om å fylle jorden (9:1). I stedet samler de seg på ett sted for å skaffe seg et navn - og prøve å "ta tilbake" Gud?
- Synd bryter "grenser" i kap 3, 6:1-4 og kap 11.
- En satire om Babels påstand om å være verdens sentrum og "gudeporten" (*Babel*). I stedet blir det forvirring (*balal*).





KAP 10-11

NOAHS SØNNERS
SLEKTSHISTORIE (10:1 - 11:9)

SEMS SLEKTSHISTORIE (11:10-26)

ABRAHAM

KAP 10-11: NASJONENE OG TÅRNET I BABEL (BABYLON)



- Man trodde himmel og jord møttes på slike tårn
- De ville "skaffe seg et navn" (11:4) —> "babylonisere" verden og ta Guds plass.
- Gud hadde igjen bedt menneskene om å fylle jorden (9:1). I stedet samler de seg på ett sted for å skaffe seg et navn - og prøve å "ta tilbake" Gud?
- Synd bryter "grenser" i kap 3, 6:1-4 og kap 11.
- En satire om Babylons påstand om å være verdens sentrum og "gudeporten" (*Babel*). I stedet blir det forvirring (*balal*).

KAP 10-11: NASJONENE OG TÅRNET I BABEL (BABYLON)



- Gud sprer dem (kap 10), men kaller likevel Abram ut av opprørets sentrum (11:31).
- Begrenser kap 11 seg til språkene til nasjonene i kap 10? ("Hele jorden" = hele deres verden?)
- 1. Mos 1-11 ender i Babylon = fra Guds nærvær til eksilet - hvor leserne kanskje sitter og venter på det neste som skal skje. En parallell til Israels historie.
- Gjenopprettes i Apg 2 hvor *alle var samlet på ett sted*, ildtunger delte seg (5. Mos 32:8), *alle folkeslag* er representert, og det blir *stor forvirring*. Nasjonene kan igjen komme tilbake til Gud.

A 11:1 (unity of language)

B 11:2 (unity of place)

C 11:3a (intensive communication)

D 11:3b (plans and inventions)

E 11:4a (building)

F 11:4b (city and tower)

X 11:5a (God's intervention)

F' 11:5b (city and tower)

E' 11:5c (building)

D' 11:6 (counter plans and inventions)

C' 11:7 (communication disrupted)

B' 11:8 (disruption of place)

A' 11:9 (disruption of language)

**THAT'S A NICE TOWER YOU
GOT THERE, BE A SHAME IF SOMEBODY**



**ΧΩΡΙΣΕ ΤΑ ΈΘΝΗ ΣΥΜΦΩΝΑ
ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΙΟΥΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ**

SHEM to ABRAM



GENESIS 11

© Mark Barry 2012 Please do not republish without permission, but feel free to copy for personal use.

Shem	Arpachshad	Shelah	Eber	Peleg	Reu	Serug	Nahor	Terah	Abram
wv10-11	wv12-13	wv14-15	wv16-17	wv18-19	w20-21	wv22-23	wv24-25	wv26-32	v26-32 (25:7)
600 years	438 years	433 years	464 years	239 years	239 years	230 years	148 years	205 years	175 years



OPPSUMMERING AV INNLEDNINGEN...

Menneskene har et problem som heter synd.

Gud vil alltid dømme synd.

Men han er også nådig og gir aldri opp menneskene.

Denne historiens mål: Jesus

TIDLØSE SANNHETER OG ANVENDELSE

1. Gud er Skaperen, og den eneste som skal tilbes.
2. Verden er helt utrolig. Ta vare på den og nyt den! Alt det skapte viser Guds storhet og herlighet.
3. Menneskene er noe annet enn dyrene og har uendelig stor verdi.
4. Ekteskap er Guds ordning, å hvile en gang i uka er godt for oss. Arbeid med skaperverket får mening fordi Gud har ment at vi skal gjøre det.
5. Gud ønsker relasjon, men menneskene setter seg selv i sentrum. Liv og visdom finnes bare i ham. Humanisme er alvorligere enn det kan høres ut.
6. Vi representeres av Jesus og ikke Adam! Vi lever i siste episode av Guds store plan.
7. Lengte etter gjenopprettelsen! Vi må avsky vår egen synd og synd i verden og gjenopprette skaperverket og spesielt mennesker.
8. Vi kan relatere til alle mennesker som skapt i Guds bilde.

ABRAHAM'S LIV: EN TROSREISE





The Christian experience, from
start to finish, is a journey of faith.

Watchman Nee



ABRAHAM: KAP 12-25

(1955-1780 F.KR.?)

“ALLE TROENDES FAR”

ABRAHAM: KAP 12-25

(1955-1780 F.KR.?)



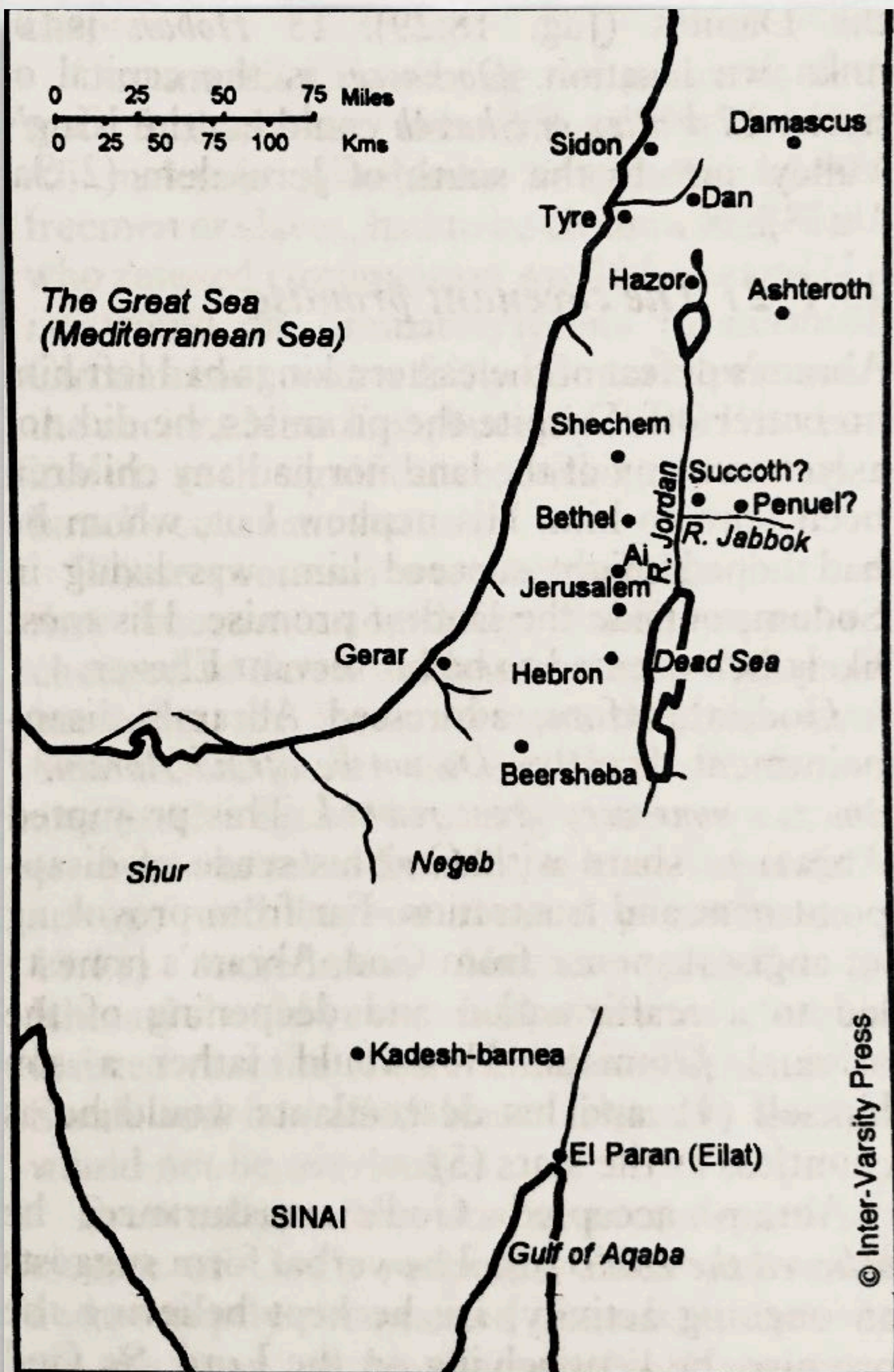
- Folkene som bygde Babels tårn ville skaffe seg et navn, men Gud vil gjøre Abrahams navn stort.
- Igjen velsigner Gud og gir verden en ny sjanse ved å utvelge Abraham.

UR I KALDEA (11:28)

- Kaldeerne: Levde i det første millennium f.Kr. og brukes om babylonerne. En senere betegnelse for å presisere hvilken Ur (i dagens Irak).
- Grunnlagt 3800 f.Kr. og var byen til måneguden Nanna/Sin.
- En sentral by i den sivilisasjonen.
- Ikke nødvendigvis et lett sted å forlate.



TEMA: ABRAHAM'S TROSREISE



- Hvordan responderer Abraham på Guds løfter? Hvordan reagerer han på hindringer som truer oppfyllelsen? Vil han vise tillit til at Gud kan holde det han har lovt?
- 12,10: Allerede hungersnød når han kommer, eller den kommer kort tid etter.
- Han drar til Egypt... Hvorfor?
- Han ber Sara si at hun er søsteren hans (en halvsannhet, 20:12) så han ikke blir drept. Kanskje også pga løftene.
- Setter han Sara (og løftene) i fare for å redde seg selv?
- Reddes av Gud (v. 17) og drar tilbake med større rikdom (v. 16). Gud velsigner ham uansett? (24:1)

BRYTER PATRIARKENE LOVEN?

- Abraham giftet seg med sin halvsøster (20:12), Jakob giftet seg med to søstre (29:21-30), men 3. Mos 18:9, 11, 18 forbyr begge deler.
- Juda (38:2) giftet seg med en kanaaneisk kvinne — mot 2. Mos 34:15-16 og 5. Mos 7:3.
- Dette var før Moseloven ble gitt.
- Bekrefter historiene som troverdige, ettersom det ville vært usannsynlig at senere forfattere under Moseloven ville tegnet et slikt bilde av sitt opphav ut fra fantasien.



ABRAHAMAS TROSREISE

- **Kap 13:** Bruker ikke Guds løfter som et påskudd til å velge først, men lar Lot velge. Leseren vet at det var et dårlig valg (v. 10). Abraham unngår katastrofe ved å stole på Gud.
- **Kap 14:** Drar etter og slår fire konger helt alene. Fordi han stoler på Gud?
- Melkisedek var konge i (Jeru)Salem og prest for "Gud, den høyeste" ("*El elyon*").
- **El elyon:**
 - Kanaaneisk gud eller generell tittel? (Sprikende kilder)
 - Identifiseres med Jahve av Abraham i v. 22.
 - Melkisedek blir uansett en kontrast til kongen i Sodoma, en som velsigner Abraham (12:3).
- v. 23: Abraham beholder ingenting selv. Fordi han stoler på Gud? (v. 20)

KAP 15-17: SENTRUM AV ABRAHAMSFORTELLINGEN

- **Kiasme:** Søster (kap 12) - Lot (kap 13-14) - sentrum - Lot (kap 18-19) - søster (20)
- **15,2-3:** Stiller spørsmålstegn ved Guds løfte og har tenkt å gi arven til en tjener. Har "laget seg" en arving til å ta vare på dem når de blir gamle (vanlig løsning).
- **15,6:** *Har tillit til Guds løfte, og det ble regnet ham til rettferdighet.*
- **15,7-21:** Gud inngår pakt med Abraham.
 - v. 8: Selv om Abraham trodde Gud om etterkommere, lurer han på hvordan han kan vite at han skal få landet i arv. Virker litt vanskeligere å få til...
 - v. 10: Forbereder en vanlig paktsinngåelse. Symboliserte hva den ene kunne gjøre med den andre dersom pakten brytes.
 - v. 17: Bare Gud går mellom kjøttstykkene. Abraham kan ikke, fordi han sover. En ubetinget pakt ("enveispakt"), en bekreftelse på løftet om land (v. 8).

Covenants



An illustration of Noah's Ark, a purple wooden structure, perched on the edge of a brown cliff. A rope is attached to the ark, suggesting it is about to be lowered. On the cliffside, a line of animals is walking up: a camel, a pig, a giraffe, and a deer. The sky is a light blue-grey color. In the bottom left corner, there is a copyright notice: © Jago Silver.

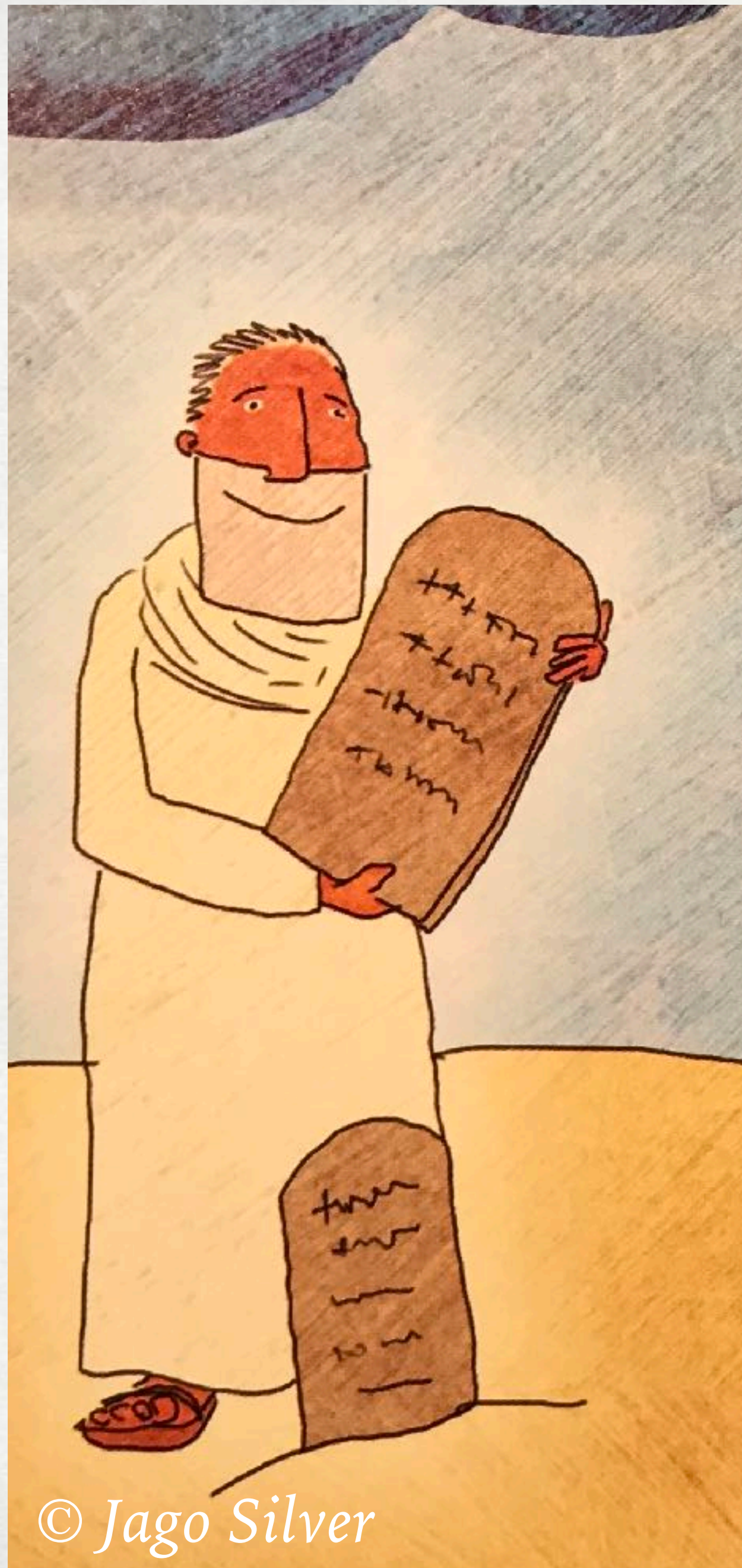
PAKTEN MED NOAH (OG ALLE LEVENDE SKAPNINGER) (9:8-17)

- **Gud:** Skal aldri la en storflom ødelegge jorden igjen.
- **Noah:** Noah gjør ingenting, og ingenting kreves av ham.
- **Betinget/ubetinget?** En ubetinget pakt basert på Guds løfte.
- **Tegn:** Regnbuen. Som om Guds krigsbue er hengt opp på veggen?

PAKTEN MED ABRAHAM (KAP 12, 15 & 17)



- **Gud:** Skal sørge "folk, land og velsignelse" - til alle slekter på jorden (12:1-3)
- **Abraham:** Må forlate sitt land og bli ledet av Gud, leve rett for Gud og lære familien sin det samme, og holde omskjærelsen.
- **Betinget/ubetinget?** I hovedsak ubetinget, selv om Abraham må vise en generell respons.
- **Tegn:** Omskjærelse. Et symbol som skiller denne familien ut til å tilhøre Gud. Symboliserte at deres fruktbarhet og framtid ligger i Guds hender, og at man ville bli avskåret fra folket hvis man brøt pakt.



© Jago Silver

PAKTEN MED ISRAEL ("DEN GAMLE PAKT") (2 MOS 24)

- **Gud:** Velsigne hvis de fulgte loven, forbanne hvis de ikke fulgte den (3. Mos 26, 5. Mos 28).
- **Israel:** Følge Moseloven.
- **Betinget/ubetinget?** Betinget.
- **Tegn:** Sabbaten (2. Mos 31:12-18)

KAP 15-17: SENTRUM AV ABRAHAMSFORTELLINGEN

- **Kap 16:** 85 år og fortsatt ingen barn, 10 år senere (v 1 og 3). Ganske menneskelig å begynne å lure på hva Gud egentlig mente...
- Prøver å oppfylle Guds løfter på sin måte og ved hjelp av egne muligheter.
- Gud ser Hagar (v. 13), redder henne og vil gjøre hennes slekt stor (v. 10)
- Lever han lykkelig (i 13 år) i uvitenheten om at det egentlig er gjennom Sara at løftet skal oppfylles?
- Sandwich: Guds løfter og pakt i kap 15 og 17, med Abrahams menneskelige innsats i kap 16.

KAP 15-17: SENTRUM AV ABRAHAMSFORTELLINGEN

- **17,1-5:** 13 år senere. Gud inngår en pakt med Abraham som skal garantere mange etterkommere.
- **Abrahams plikt:** Leve for Guds ansikt og være hel i sin ferd (v. 1), og omskjære alle mannlige etterkommere (v. 9-14).
- **Tegn:** Omskjærelse.
- **Betinget/ubetinget?** En delvis betinget pakt, men som henger sammen med den ubetingede pakten i kap 15 (v. 7-8).
- **v. 16:** Ny info: Etterkommerne skal komme gjennom Sara! (v. 21)
- **v. 17:** en parallell til v. 3, men denne gangen ler han (mens han tilber?). Han foreslår at de går for Ismael, men Gud sier at Isak skal bli født innen ett år.
- **v. 23:** Stoler på Guds løfte og gjør som Gud har sagt.
- ***Retttferdiggjort fra kap 15 holdt selv om han tvilte. Det er rom for tvil i troen.***

Ny forskning: Asteroide utslettet oldtidsby – kan være bibelens Sodoma

Rundt 8000 mennesker ble trolig drept da en asteroide for over 3600 år siden eksploderte over Tall el-Hammam.



Tall el-Hammam fotografert i 2007, før de siste utgravningene begynte for fullt.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS



Kristian Elster

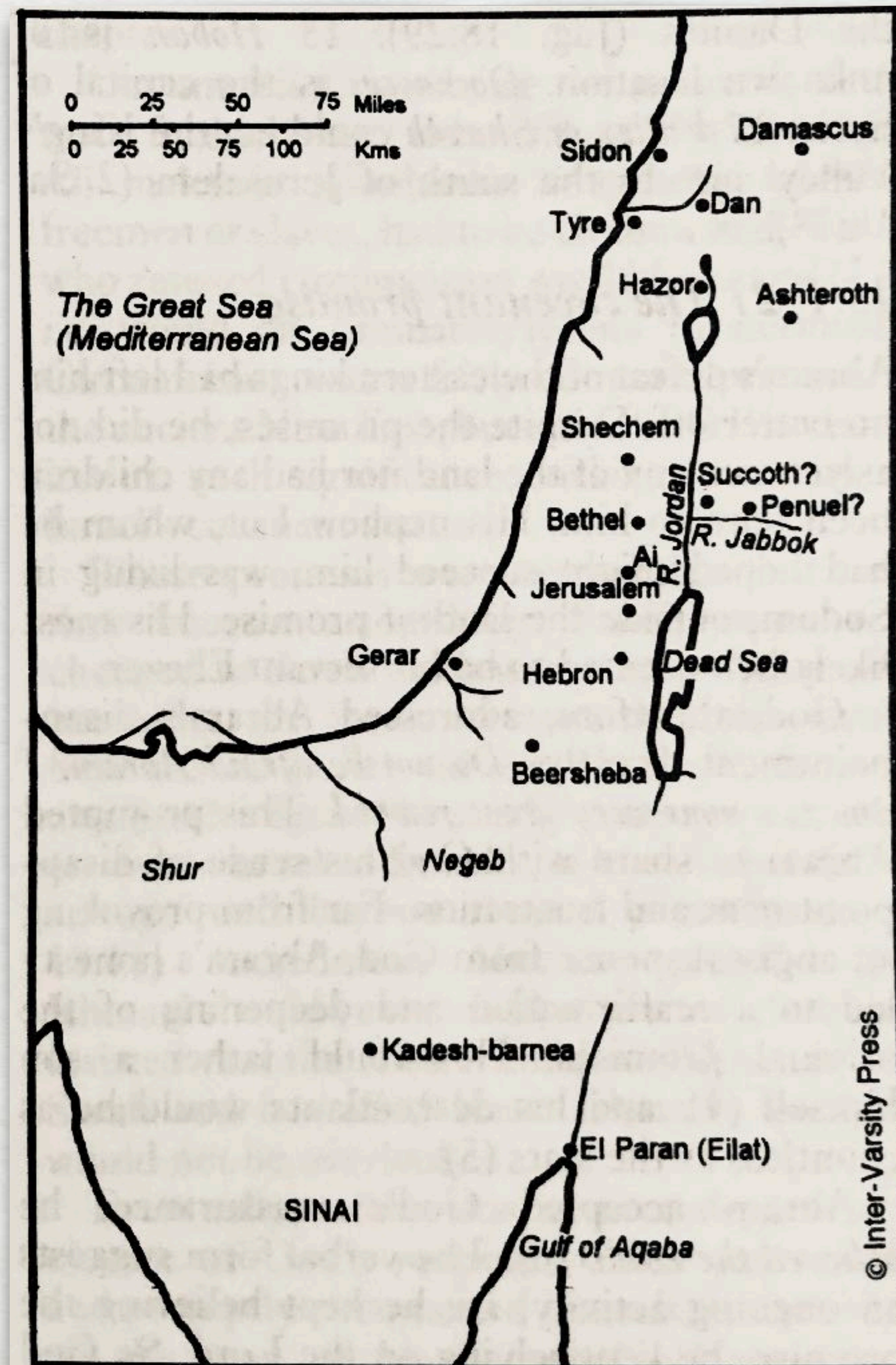
Journalist

Publisert 25. sep. kl. 18:50

KAP 20

- Lignende historie i kap 12
- "Dubleter" (parallele historier"): Brukt bevisst i semittisk litteratur for å oppnå en effekt. Leseren er ment å skulle se sammenhenger mellom historiene.
 - Hungersnød vs. frivillig
 - Plager vs. advarsel i en drøm
 - Medgift vs. kompensasjon
 - Utvist vs. invitert

- Reddes av Gud begge ganger
- Abimelek responderte bedre enn farao og bedre enn Abraham forventet (v. 4, 8, 11). Han burde ha stolt på Gud.
- **Selv etter bekreftelsene og paktene i kap 15 og 17, vakler han igjen og gjør det samme som i Egypt i kap 12 (en plan, v. 13). Han stoler mer på sin egen fornuft (v. 11) enn på Guds løfte om å beskyttelse (12:3).**



KAP 22: GUD SETTER ABRAHAM PÅ PRØVE



- Kap 21: Isak blir endelig født - etter 25 år! (Med en del vakling og tvil underveis)
- *Det store spørsmålet: Har Abraham lært noe i løpet av disse 25 årene? Har han lært å stole på Gud?*
- Han har tro, men frykter han Gud? (v. 12)
- Hva er motivasjonen hans? Inntil nå hadde han ingenting å tape. Nå blir han bedt om å vise i praksis at han stoler på Guds løfte, at motivasjonen hans var Gud selv.
- **Hvorfor må Gud teste Abraham? Vet ikke Gud alt? "Gud involverer seg med dem som følger ham - han leder, veileder og prøver dem... Han undersøker mennesker for å utvikle visse ønskede egenskaper."** (John Hartley)

KAP 22: GUD SETTER ABRAHAM PÅ PRØVE



- Abraham svarer "her er jeg" to ganger. Uttrykker total overgivelse.
- Ber ikke for Isaks liv som for Sodoma i kap 18.
- Sier "vi kommer tilbake" (v. 5)
- Har tillit til at Gud vil sørge for offerlammet (v. 8)
- Han består testen og viser at han frykter Gud (v. 12).
- *Heb 11,19: Han regnet med at Gud har makt også til å vekke opp døde. Derfor fikk han sønnen tilbake - i dette ligger et forbilde. (også Rom 4:17)*
- *2 Krøn 3,1: Så begynte Salomo å bygge Herrens hus i Jerusalem, på fjellet Moria... Samme sted?*

KAP 22: GUD SETTER ABRAHAM PÅ PRØVE



- Naturlig å se denne historien som et frampek på Jesu offer (noe kirkefedrene gjorde).
1. Gud ber Abraham gjøre det som Gud selv kommer til å gjøre på ca. samme sted senere.
 2. Abrahams (og Isaks) lydighet peker fram mot Jesu lydighet.
 3. Væren tar plassen til Isak.
- Kap 22 viser at Abraham har "kommet i mål" på sin trosreise. Etter noe vakling viser han her at han stoler fullt og helt på Gud.

KAP 23-25



Kap 23: Han vil ikke stå i gjeld til hetittene. Virker å stole på Guds løfte om at landet vil tilhøre hans etterkommere etter hvert. Dette blir den første delen av landet som han eier.

Kap 24:

- Isak skal ikke gifte seg med en kanaaneer fordi Abrahams etterkommere skulle bli et nytt folk. Stoler på Gud her også.
- Gud finner Rebekka til Isak med god grunn. Dette er en av to ganger i Bibelen at Gud sier hvem noen skal gifte seg med. Vi har mer frihet (❤️) og får vanligvis ikke tegn.

Kap 25: Sender bort sine andre sønner fordi bare Isak skulle arve landet. Mindre konflikt.

- Abraham velges ut for å bli et stort folk som velsignelsen til hele verden skal komme fra. *Guds store plan begynner for alvor her.*
- Abraham er den store troshelten i NT, den første som Bibelen sier ble rettferdiggjort ved tro. *Vi er rettferdiggjort på samme måte og kalles derfor Abrahams barn.*
- Men Abrahams tro er ikke alltid stødig, og han stoler ikke like mye på Gud alltid. Likevel mister han ikke rettferdiggjørelsen. *Det gjør ikke vi heller.*
- Han må vente 25 år før løftet om en sønn med Sara blir oppfylt, og lærer å stole på Gud i mellomtiden. *En oppmuntring til oss når vi må vente på Gud.*

OPPSUMMERING AV ABRAHAM



ABRAHAMAS TROSREISE

- Er det noen likheter mellom Abrahams trosreise og din egen?
- Hvordan har troen din endret seg så langt i livet?
- Hva kan du lære eller bli oppmuntret av?



ISAK: KAP 25-28

(1855-1675 F.KR.?)



- Kap 26: Parallell til kap 12 og 20. Det er meningen vi skal sammenligne Isak med Abraham. Skjer dette mellom 25:20 og 25:21?
- Abraham: Egypt & Gerar - Isak: Gerar, "ikke dra til Egypt".
- v. 3-4: Løftet til Abraham bekreftes for Isak. (v. 24, 28)
- v. 7: En løgn, verre enn Abraham. Tviler/frykter rett etter at Gud bekreftet.
- v. 10-17: Fortsatt gudsfrykt blant filisterne (v. 28), flaut for Isak at han ikke stolte på Gud? Gud velsignet ham også med rikdom (v. 12-16).

Gud bekrefter løftet om etterkommere, land og velsignelser for Isak. Isak ligner på sin far og er ingen stor troshelt. Likevel er Gud fast bestemt på sin plan og velsigner Isak.

JAKOB

A silhouette of a man wrestling with an angel in a desert landscape at sunset. The man is on the left, and the angel is on the right, both in a crouching, wrestling position. The background shows rolling sand dunes under a bright, golden sky with a low sun.

JAKOB: KAP 25-36

(1795-1647 F.KR.?)

ISRAELS STAMFAR

**"HAN KJEMPET MED ENGELEN OG VANT"
(HOS 12:5)**

The Story of Jacob:

- Jacob at home (Gen 25-27)
- Vision of the Ladder (28)
- Laban deceives Jacob (29:1-20)
 - **Offspring and growth of Jacob's family (29:31-30)**
- Jacob deceives Laban (31)
- Jacob Wrestles with God (32)
- Jacob returns home (33-35)

KAP 25-30



- **Kap 25:** *Jakob* knyttet til *hæl* (*egeb*, v. 26, som om han vil holde Esau igjen) med assosiasjoner til *luring* (27:36). Esau bryr seg ikke stort om fødselsretten (og kalles derfor *ugudelig* i Heb 12:16).
- **Kap 27:** Rebekka vet at "den eldste skal tjene den yngste" (25:23), men betydde dette at han måtte få retten til den førstefødte? Det var vanlig å kalle alle sønnene til seg og velsigne dem (kap 48-50). Jakob lever opp til navnet sitt (v. 35-36).
- **Kap 28:** På flukt møter han Gud og kaller stedet Betel. Planen er å vende hjem en dag ved Guds hjelp (v. 20-21). Abrahams velsignelse gis til Jakob i v. 3-4. Løftet bekreftes i v. 13-15.

KAP 25-30



- **Kap 29:** Blir lurt i mørket og slik han selv hadde lurt sin blinde far. Favoriserer Rakel, mens Lea strever etter å bli elsket. Men det er Lea som blir stammor til Jesus, og seks av Israels 12 stammer.
- **Kap 30:**
 - ▶ Gud velsigner de som kommer i kontakt med dem som er i en pakt med ham (v. 27). Kanskje et frampek mot at alle nasjoner skulle velsignes.
 - ▶ Laban og Jakob lurer hverandre, og Laban har forandret lønnen til Jakob ti ganger.
 - ▶ v. 37-43: Var det egentlig Gud som gjorde det? (31:9-12)

KAP 32: VENDEPUNKTET

v. 3-8: Jakob kommer hjem igjen og tar kontakt med Esau igjen etter 20 år. Han får høre at Esau kommer mot ham med 400 mann og frykter det verste. Han deler leiren i to for at noen skal kunne slippe unna.

v. 9-20: Han ber og planlegger å sende gaver til Esau i flere puljer i håp om å overvelde ham.

v. 21-23: Han står opp om natta og krysser elva med hele familien og alt han eide, sannsynligvis for å beskytte dem. Så går han alene tilbake til andre siden.

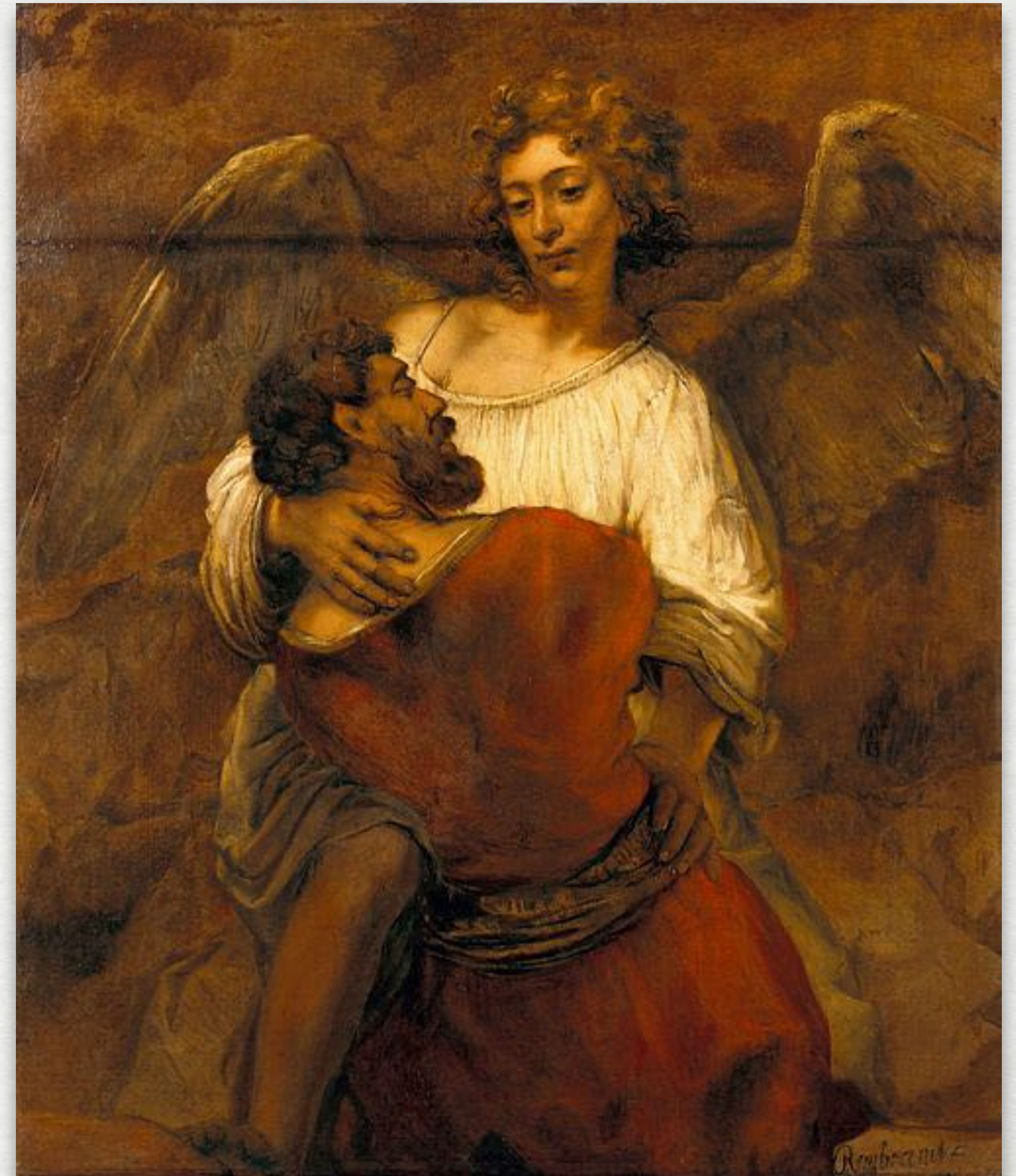
KAP 32: VENDEPUNKTET

- Jakob er helt på bunn, livredd og fortvilet. Han tror fortiden har innhentet ham, og han kan ikke lure seg ut av denne situasjonen.
- Da møter plutselig Gud ham - på en overraskende måte: Ikke i en drøm (som tidligere) med løfter, men Gud møter Jakobs frykt ved å la ham slåss hele natten!
- Var en slåsskamp det han trengte mest? For å få ut frustrasjonen? Er det et uttrykk for Jakobs indre konflikt med seg selv eller med Gud? Det tvang ham i alle fall til å konsentrere seg om Gud og ga ham ingen tid til å bekymre seg for morgendagen.
- Sandwich: Esau - kamp - Esau. Et oppgjør med lureriet og fortiden?
- Må han lære å kjempe i stedet for å være en snik?



KAP 32: VENDEPUNKTET

- Jakob er ikke en som gir seg, så engelen slår hofta hans ut av ledd. Ble da enda mer sårbar overfor Esau, og måtte stole enda mer på Gud.
- Nekter å slippe uten å få en "velsignelse" - som har vært en del av hans liv og identitet. Får en ny identitet med navnet Israel ("Kjemper med Gud"/"Gud kjemper"/"Gud holder ut").
 - ➔ *Leserne heter også Israel. Deres stamfar sloss med Gud. Ville de da forstå at de også kan "kjempe med Gud"?*
- Han skulle ikke bli husket som en som lurte til seg velsignelsen, men en som fikk den ved å kjempe med Gud.
- Nesten som å få ut aggresjonen før han blir omfavnet til slutt.



KAP 33: MØTET MED ESAU

- Halter mot møtet med Esau med en svakere kropp og en sterkere tro. Han virker sikrere på at konfrontasjonen med Esau vil gå bra. Han hadde jo nettopp "vunnet over" Gud (32:11 —> 32:30).
- Måtte han ønske å bli gjenforent med sin bror før han kunne møte Gud? (Matt 5:23-24)
- v. 3 (og 32,4) i lys av 27,29: Vil han gi tilbake velsignelsen han lurte til seg? I v. 11 brukes egentlig ordet "velsignelse" og ikke "gave".
- Esau reagerer som faren i lignelsen om den bortkomne sønn (Luk 15:20).



KAP 35: TILBAKE TIL BETEL

- Gud lovte i 28:15 å føre ham tilbake. *Betel* har noe av samme funksjon i Jakobs liv som *Isak* hadde for Abraham.
- Endelig kommer han tilbake, etter 20 år hos Laban (31:38), og noe tid i Sikem (kap 34). Gud har holdt løftene sine, og Jakob har endret seg.
- Gud gjentar velsignelsene, det nye navnet og løftene til Abraham (v. 10-12). Mye gjentas fra kap 28, men ikke løftet om Guds beskyttelse på veien, som nå var oppfylt.
- v. 14-15: Jakob gjentar handlingene fra 28:18-19 (pluss et drikkoffer). Ringen er sluttet.

OPPSUMMERING AV JAKOB

Jakob lever opp til navnet sitt og lurer sin egen bror og sin blinde far, og han og Laban lurer hverandre flere ganger hver. Han møter Gud på flukt og blir lovet beskyttelse. Han favoriserer sine koner og sønner slik han selv ble favorisert av Rebekka og skaper usunne familierelasjoner.

Når Jakob møter fortiden igjen, møter Gud ham i rådvillheten - ved å la Jakob slåss med ham. Dette blir et vendepunkt, han berges fra både Gud og Esau, og vi aner en karakterendring hos Jakob. Han kommer omsider tilbake til Betel og vet at Gud har beskyttet ham hele veien slik han lovte.

Det er greit at Jakob ikke er noe stort forbilde, fordi det er ikke han eller andre mennesker som er heltene i Bibelen. Det er Gud som er helten, og han får sin plan til å skje ved sin nåde.

HVA KAN VI LÆRE AV DETTE?

Vi har allerede all åndelig velsignelse i Kristus (Ef 1:3), men livet med Gud kan likevel føles som en kamp. Job kjempet med Gud og lurte på om Gud egentlig er rettferdig, Habakkuk var frustrert over hvordan Gud styrer verden, og 1/3 av Salmene gir uttrykk for klaging og frustrasjon med Gud.

Jeremia mente Gud hadde lurt ham og sa Gud hadde blitt "som en tørrlagt bekk, som vann en ikke kan stole på" (Jer 15:18), og at han hadde latt seg lokke til profetoppgaven (20:7). På et punkt sa han: "Jeg vil ikke tenke på ham. Aldri mer skal jeg tale i hans navn." (20:9) Samtidig visste han at Gud er med ham "som en veldig kriger" (20:11).


Gud kjenner oss fullt ut og tåler hele oss og alle våre følelser. Han lar oss gjerne ta aggresjonen vår ut på ham i stedet for på oss selv eller andre.

Slåss gjerne med Gud, men ikke slipp til du kjenner freden som kommer av hans velsignelse.

Er du i en kamp med Gud, eller tror du at du trenger det?

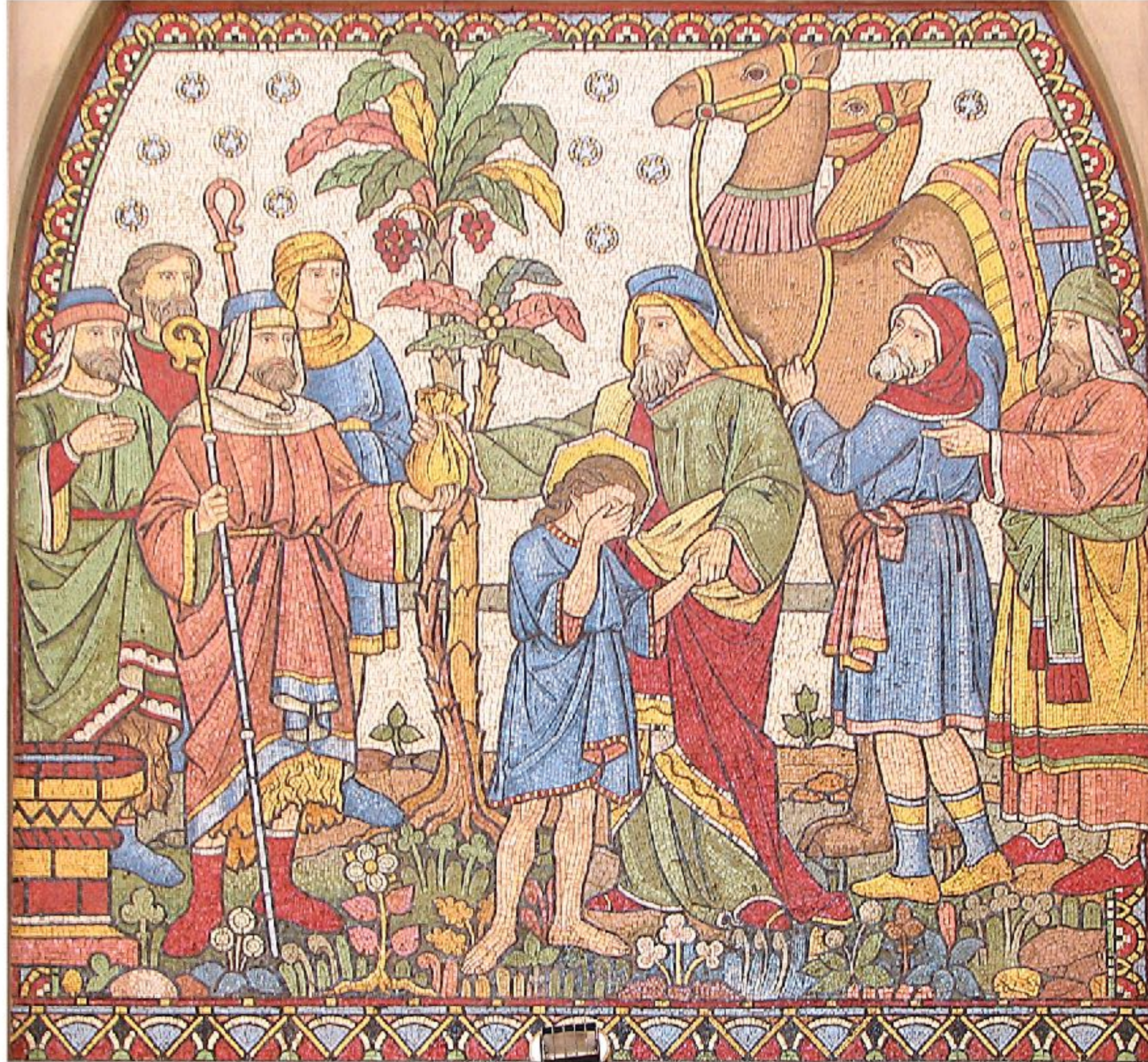
JOSEF: KAP 37-50

(1704-1594 F.KR?)

A photograph of a desert landscape at sunset. In the foreground, several people are riding camels along a path. The camels are silhouetted against the bright, low sun. In the background, the Great Pyramids of Giza are visible, also silhouetted against the sky. The sky is a mix of orange, yellow, and blue. The overall mood is serene and historical.

“DERE TENKTE Å GJØRE
ONDT MOT MEG, MEN
GUD TENKTE DET TIL DET
GODE, FOR HAN VILLE GI
LIV TIL ET STORT FOLK, SLIK
VI SER I DAG.” (50:20)

KAP 37



- Josef sladrer på brødrene (v. 2), blir favorisert (v. 3-4), og forteller om drømmene sine (v. 5, 9). Brødrene planlegger å drepe ham (v. 20) (bortsett fra Ruben, v. 21-22), men Juda foreslår å selge ham i stedet (v. 26-27).
- 20 sekel sølv = tre årslønner for en gjeter, og vanlig pris for en slave (3. Mos 27:5). Selges "ut av pakten".
- v. 25: Ismaelitter kalles også midjanitter (Dom 8:24). Midjanittene var også etterkommere av Abraham (25:2).
- v. 31: Jakob lures med en geit, slik han selv hadde lurt sin far (27:9).

KAP 38: JUDA OG TAMAR

- Et avbrudd om Juda, mens Josef akkurat har ankommet Egypt. Dette er Jakobs slektshistorie (37:2), ikke "Josefhistorien". Helt ok å fortelle om Juda.
- En påminnelse om at vi egentlig følger Judas slekt. Josef er en nødvendig avstikker for å forklare hvordan Judas slekt overlevde.
- Broren hadde en plikt til å gifte seg med sin svigerinne dersom hun ble enke, og faren skulle se til at det skjedde. Senere (5. Mos 25:5-10) kunne man la være, men med skam.
- Onan nekter både å gjøre dette og å "være fruktbar og bli mange" (1:28). I tillegg ser han ikke ut til å bry seg stort om Guds løfte om å gi Jakob mange etterkommere.



KAP 38: JUDA OG TAMAR

- v. 24: Trolig fordi han så på henne som forlovet med Sjela (v. 11). Men likevel en voldsom straff.
- v. 26 viser at dette ikke var greit.
- Juda spiller en birolle i Josefhistorien, delvis som "konkurrent" til den førstefødte Ruben (37:22 vs. 26-27, 43:3-5, 42:37 vs. 43:8-10, 44:14-34, 46:28)
- Kap 38 ser ut til å være en del av karakterendringen hos Juda fram til kap 44.
- Forteller også hvordan det neste slektsleddet i Messias-slekten ble til. Tamar kommer inn i Jesu slektstavle og nevnes spesielt ved navn (Matt 1:3).



ANDRE TRØBLETE TEKSTER I 1. MOSEBOK

1. Ham ser Noahs "nakenhet" (9:20-27)

- Kan være en eufemisme for samleie (3. Mos 18:6-17), men virker mest sannsynlig å tolke det som at Noah var naken.
- I den kulturen førte dette skam og vanære over Noah, og det var en alvorlig handling å gjøre det mot sine foreldre. Ham forteller det (skryter om det?) til brødrene i stedet for å gjøre noe med det.
- Hvorfor ble akkurat Kanaan, Hams yngste sønn, forbannet for dette?
 - En gammel rabbinsk tolkning er at Ham ikke kunne forbannes fordi han hadde blitt velsignet av Gud (9:1), noe Noah ikke kunne gå imot.
 - Forbannelsen er trolig profetisk om kanaaneerne under erobringen av landet senere.

Hverken forfatteren eller Gud sier det er greit å drikke seg så full selv om det står i Bibelen.

ANDRE TRØBLETE TEKSTER I 1. MOSEBOK

2. Lots døtre (19:30-38)

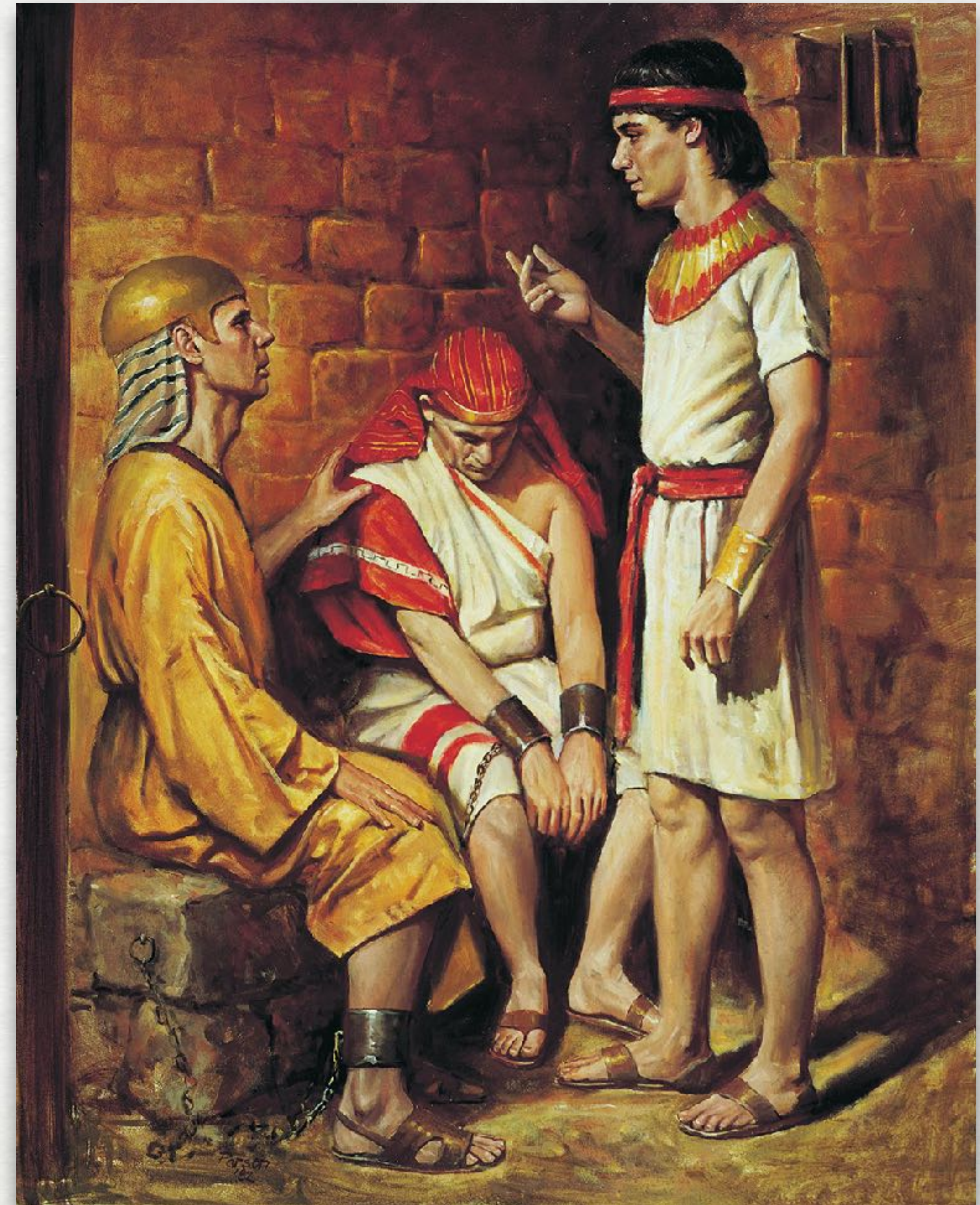
- Kanskje hadde v. 8 gjort noe med relasjonen og respekten deres for Lot, og også gitt dem et eksempel på hvordan man kan utnytte andre til egen fordel.
- Historien er en digresjon for å forklare opphavet til moabittene og ammonittene, som ble bitre fiender av Israel senere.
- *Hverken forfatteren eller Gud går god for det som skjer selv om det står i Bibelen.*

3. Sikem og Dina (kap 34)

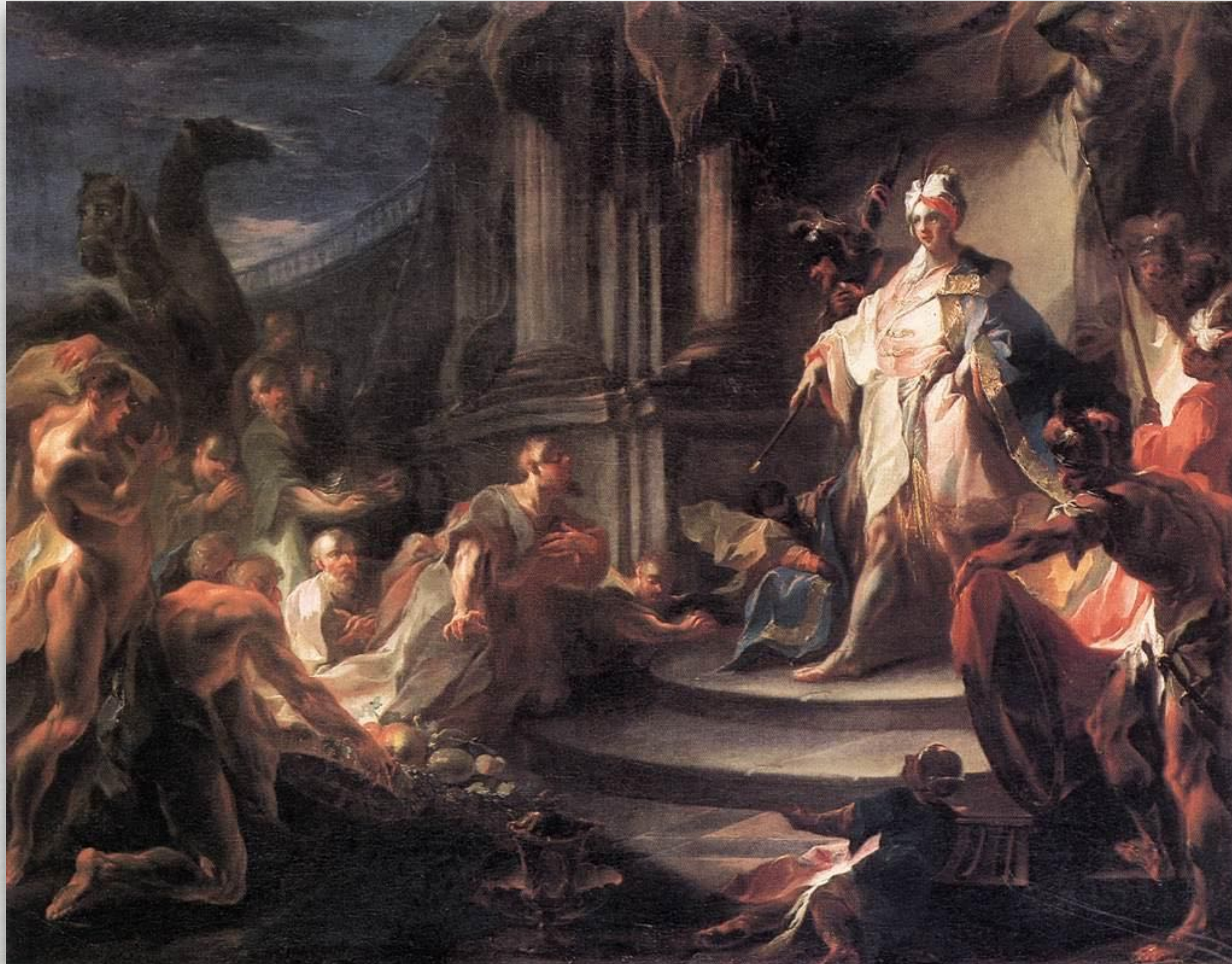
- Dina gjør noe dumt og uvanlig og gikk alene.
- Sikem og Hamor nevner ikke voldtekten og diskuterer bare ekteskap. Mulig "en høy brudepris" skal være en kompensasjon, men de viser ingen anger.
- Simon og Levi hevner seg voldsomt. Det er vanskelig å si hvor mange de drepte, ettersom en by i GT ofte ikke var så veldig stor.
- *Hverken forfatteren eller Gud går god for det som skjer selv om det står i Bibelen.*

KAP 39-41

- Kap 39: V. 1-6 er en parallell til v. 19-23:
 - "Herren var med Josef" både hos Potifar (v. 2) og i fengselet (v. 21, 23)
 - Han settes til å styre begge steder
 - Han blir stolt på begge steder
 - Alt han gjorde lykkes for ham (v. 2-3, 23).
 - Gud er tydelig med hele veien. Holder han på å gjøre Josef mer ydmyk ved å gå fra slave til fengsel?
- Kap 40: Han har tolket en "dobbel-drøm" og det skjedde. Hva tenkte han om sine egne to mens han var i fengsel?
- Kap 41: 13 år senere blir han endelig fri (37:2, 41:46).



KAP 42



- Han husker drømmene i v. 9, men Benjamin og Jakob mangler for at de skal bli oppfylt.
- Han vil se om brødrene har endret seg og gjenskaper situasjonen, denne gang med friheten som belønning.
- Først med Simon i fengsel (v. 16, 19), og brødrene ser parallellen (v. 21-22).
- Deretter med Benjamin (44:10-13, 17).
- v-. 35-36: Tror Jakob at de har solgt Simon?

KAP 43-47

- **Kap 43:** Andre forfattere i oldtiden nevner også at egypterne ikke likte å spise med fremmede (v. 32). Trolig generelt fremmede og ikke hebreere spesielt.
- **Kap 44:** Juda holder bokas lengste tale og viser seg som en forandret mann. Han innrømmer at de er skyldige for det de gjorde mot Josef (v. 16), og han er villig til å ta Benjamins plass (v. 33).
- **Kap 45:** Forandringen i Juda og brødrene, i tillegg til å høre om farens reaksjon på hendelsene for 22 år siden, ble for mye for Josef. Han sier de ikke skal anklage seg selv, siden det var for å redde liv at Gud sendte ham foran dem til Egypt (v. 5-8). Han har skjønt at drømmene betydde at Gud hadde hatt denne planen hele tiden.
- **Kap 46:** v. 2-4: Eneste visjon i "Josefhistorien". Jakob trengte å høre at det var Guds plan at han skulle dra til Egypt. Løftet om å føre ham ut av Egypt også (v. 4) kan forstås som at han ikke skulle gravlegges der (47:30), men også at Israel som folk skulle tilbake en dag. Slik havnet israelittene i Egypt.
- **Kap 47:** Jakob og brødrene får det beste området av Egypt.

KAP 48-49

- **Kap 48:** Jakob velsigner den yngre Efraim før Manasse i en fredfull ironi.
- **Kap 49:**
 - Ruben mister førstefødselsretten pga 35:22.
 - Simon og Levi mister retten pga kap 34. Simon blir en del av Juda (Jos 19), og Levi blir prestestammen med egne byer over hele landet (Jos 21).
 - Juda får 5 vers (v. 8-12, nest mest etter Josef).

MESSIAS i 49:8-12

- v. 8: Han skal ta lederskapet over de andre brødrene/stammene.
- v. 9: *Løven av Juda* blir en tittel på Jesus (Åp 5:5)
- v. 10: Gjentas av Esekiel til Judas siste konge før eksilet (Esek 21:32): "Heller ikke dette skjer *før han kommer*, han som jeg har overlatt dommen til." Ser ut til å ha blitt tolket messiansk.
- v. 11a: —> Sak 9:9? —> Jesus rir inn i Jerusalem
- v. 11b: —> Jes 63:1-3? —> Jesu gjenkomst i Åp 19:13

NØKKELVERS I "JOSEFHISTORIEN": 45:5-8 OG 50:20



- Josef skjønner at Gud er med i kulissene og snur det onde til noe godt.
- Samme med Jesus: Apg 2:23, 4:27-28
- *Likheter mellom Josef og Jesus:* Forlot sin far, hatet av sine brødre, solgt for sølvpenge, tatt til fange, uskyldig straffet, opphøyd, tilgir, redder mange.

OPPSUMMERING AV JOSEF

- Josef gjør noen feil som ung, men vokser veldig. Han gjør en god jobb overalt hvor han kommer, og han vekker tillit og får ansvar. Gud er med i kulissene, snur det onde til noe godt, og hadde en plan hele veien.
- Josef-historien forklarer hvordan de endte opp i Egypt, hvor leserne har kommet ut fra.
- Den viser hvordan Gud bruker syndige menneskers handlinger til å redde verden (50:20).
- Den sporer også relasjonen mellom Josef og brødrene, spesielt Juda, som har en viktig birolle.
- 22 år borte fra familien "tilsvarer" Jakobs 20 år — og Abrahams 25 år i påvente av Isak. Det er mye som har skjedd med Josef også siden han var en ung og umoden 17-åring.

AVSLUTNING OG OPPSUMMERING AV 1. MOSEBOK



**REDEEMING
PEOPLE FROM
ALL NATIONS
THROUGH JESUS
CHRIST WAS
GOD'S PLAN
FROM THE
BEGINNING.**

- Boka er første del av hvordan alle slekter på jordan skulle velsignes i Abraham.
- Gud velger så å si aldri den eldste sønnen til å ta Messias-slekten videre. Set (ikke Kain eller Abel), Isak (ikke Ismael), Jakob (ikke Esau), Juda (ikke Ruben, Simeon eller Levi)...
- Gud velsigner selv om mennesker feiler eller gjør opprør. Mennesker gjør ondt igjen og igjen, men Gud gir nye sjanser. (Adam, Noah, Abraham, Jakob, Josef...)
- Boka slutter med at de er blitt 70 personer i Egypt (46:27), med et frampek mot utgangen (50:25-26). 1. Mosebok forbereder 2. Mosebok, som er sentrum av Mosebøkene.
- Ender med Israels 12 sønner som ser mot fremtiden. 1. Mosebok er en familiehistorie som er en prolog til et folks historie.

JESUS I 1. MOSEBOK

- En av kvinnens ætt skal ramme slangens hode (3:15 —> Gal 4:4, Rom 16:20, Åp 12)
- Velsignelsen til hele verden (12:3 —> Gal 3:8, 16)
- Melkisedek (kap 14 —> Hebr 5-7)
- Rettferdiggjørelse ved tro (15:6 —> Rom 4:3, Gal 3:6)
- Abraham og Isak (kap 22 —> Hebr 11:19)
- Himmelstigen (28:12 —> Joh 1:51)
- Josefhistorien —> Jesushistorien
- En konge fra Juda (49:9-10 —> Åp 5:5)



SPØRSMÅL TIL ANVENDELSE

Vi spiller ikke en like viktig rolle i Guds frelsesplan som Josef gjorde, men:

Vi vet at alt tjener til det gode for dem som elsker Gud, dem han har kalt etter sin frie vilje. Dem som han på forhånd har vedkjent seg, har han også på forhånd bestemt til å bli formet etter sin Sønnns bilde, så han skal være den førstefødte blant mange søsken. (Rom. 8:28-29)

Når du ser på hvordan Gud var med Josef i bakgrunnen og bruker det onde til noe godt, hva tenker du om Guds involvering i ditt liv?